

İRIFAN

№ 62 Yanvar 2012 İctimai fikir jurnalı 3 AZN

ŞƏHİDLƏR ÖLMƏZ

İRFAN

Yanvar/2012/№:62
ictimai fikir jurnalı
Dövlət Reyestr №: 1763

Təsisçi:
İpəkyolu MMC

Redaktor:
Nurlan MƏMMƏDZADƏ

Məsul katib:
Elşən RZAYEV

Məsləhətçi:
Dr. Abbas QURBANOV

Redaksiya heyəti:
Akademik
Vasim MƏMMƏDƏLİYEV
Prof.Dr. Şahin XƏLİLLİ
Dr.Siracəddin HACI
Dr.Alpay ƏHMƏDOV
Seyid Camal ƏZİMBƏYLİ
Eldəniz SALMANOV
Ramiz MƏMMƏDOV
Səadət MÜRŞÜDOVA
Arif HEYDƏROĞLU
Akif HÜSEYNOV
Fuad QULİYEV

Kompyuter dizaynı:
Ülvi MƏMMƏDOV
Copyright 2011 © All Rights Reserved
Created and supported by "irfan"

Abunə və reklam işlərindən məsul:
Samir HƏMZƏYEV
Tel: 050 379 01 79

Foto:
«İRFAN»

İllik abunə qiyməti:
Ölkədaxili 35 AZN
Xarici ölkələr üçün 60 Avro

Ünvan:
Bakı şəhəri,
Cəfərov Qardaşları küç. 16
Tel: (+994 12) 492 32 23,
493 02 93

www.irfandergisi.com
E-mail
irfandergisi@yahoo.com

Jurnalın materiallarından istifadə edərkən istinad
zəruridir. Müəllifin mövqeyi ilə redaksiyanın
mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Əziz Oxucu!

İrfan jurnalı ilə yeni bir ilin başlanğıcındaydıq. 2012-ci ilin ilk ayına qədəm qoyduq. Bir tərəfdən tükənən ömür digər tərəfdən yenilənməkdədir. Biz böyük bir xalqın övladıyıq. Tarix səhifələrimiz şanlı nümunələrlə doludur. Öz adını tarixə qəhrəmanlıq salnaməsi kimi yazan igid oğul və qızlarımızdan biri də 20 Yanvar şəhidləridir. Azərbaycanı müstəqil görmək istəyən, üçrəngli bayrağın açıq səmamızda dalğalanmasına can atan o abidə insanlar şəhadət şərbətini içərək bizim üçün nümunə oldular. Bu gün müstəqil Azərbaycanda yaşayırsınızsa, bunun üçün onlara borcluyuq. Ümummilli lider mərhum Heydər Əliyevin söyləri ilə artıq 20 Yanvar hadisələri bütün dünyaya tanındılmışdır. Bu gün respublikamızın prezidenti cənab İlham Əliyevin qayğısı nəticəsində 20 Yanvar şəhid ailələri dövlətin xüsusi himayəsindədir. Bu da qədribilən xalqımızın igid oğullarımıza nə qədər sahib çıxdığını açıq-aşkar nümayiş etdirir.

Jurnalımızın bu sayını 20 Yanvar şəhidlərinə həsr etdik. Yaddaşımızı bir daha təzələmək, yaşayanları yeni yetişməkdə olan gənclərimizə çatdırmaq hər birimizin borcudur. Bu sayımızda "Şəhidlər ölməz" yazısını oxuyarkən o şənbə gecəsinə xəyali səfər edəcək, şəhidlik rütbəsinin nə qədər böyük şərəf olduğu ilə tanış olacaqsınız. "Azadlıq şəhidləri" başlıqlı məqalədə azadlığımız uğrunda verilən ilk qurbanlar haqqında oxuyacaqsınız. 20 Yanvar dedikdə yada düşən bir isim də var: tanınmış şairimiz Məmməd Aslan və onun qələmə aldığı "Ağla, qərənfil, ağla" şeiri. Həmin şeiri də sizinlə paylaşırıq. Həmçinin bu sayımızda dua mövzusunun da ələ almağı məqsədyönlü bildik. Yazarlarımız xalqımıza, dövlətimizə və vətənimizə xoş arzularla dua etmək ümidi ilə duanın əhəmiyyətindən bəhs edən məqalələr qələmə aldılar. "Bir dua nümunəsi" başlıqlı yazı bunlardan biridir. Həmçinin Hz. Peyğəmbərin ən ağır günlərindən birində etdiyi "Taif duası" bənzər hadisələr qarşısında necə davranacağımıza işarə edir. Möhtərəm yazarımız qələmə aldığı Haqq Dostlarından Hikmətlər silsilə yazılarını Qurani-Kərimdə oğluna nəsihətləri ilə məşhur olan Loğman Həkimlə davam etdirir. Ümidvarıq ki, sizin üçün yeni bir üfüq açacaqdır. Dünyada baş verən son hadisələr də gündəməmizdədir. Fransanın qondarma erməni soyqırımı ilə bağlı qəbul etdiyi qeyri-demokratik qərarı birmənalı şəkildə qınayırıq. Bu qınağımızı bir zamanlar Qanuni Sultan Süleyman tərəfindən Fransa kralına yazılmış məşhur fərmanı yad edərək səhifələrimizdə yayımlayırıq. Bir sözlə jurnalımızın səhifələri yenə maraqlı yazılarla, məlumatlarla doludur. YENİ ABUNƏ KAMPANIYASI ərəfəsində bizimlə olduğunuz üçün hər birinizə təşəkkür edirik. Yeni ilin başlanğıcında hamınıza xoşbəxtlik, can sağlığı, ailə səadəti arzulayırıq. Qoy şəhid qanları ilə suvarılan torpaqlarımızda hər zaman müstəqilliyimizin rəmzi olan üçrəngli bayrağımız dalğalansın!

*Sorma hər kişinin əslin izzətindən bəllidir
Söhbəti irfan görünlər xidmətindən bəllidir.
Nəsimi*

AZADLIQ ŞƏHİDLƏRİ
Elşən RZAYEV

6

DUANIN FƏZİLƏTİ VƏ
ƏDƏB QAYDALARI
Dr. Mehman İSMAYILOV

10

ÖVLADLARIMIZA
XEYİR-DUA
Saleh ŞİRİNOV

14

ƏRƏFAT DUASI
İrfandan

16

MÜDRİKLƏRDƏN
ÖYÜDLƏR
Akif HÜSEYİNLİ

21

BİR VƏFA DƏRSİ
Eldar KƏRİMOV

22

HƏR GƏLƏN BAXAR
GEDƏR

Salih Zeki MERİÇ

24

İKİ NURUN SAHİBİ
Mübariz ƏLİOĞLU

26

ŞƏHİDLƏR ÖLMƏZ
Nurlan MƏMMƏDZADƏ

4

HAQQ DOSTLARINDAN
HİKMƏTLƏR
- LOĞMAN HƏKİM - 1
Osman Nuri TOPBAŞ

28

QARA QİTƏ QƏLBİMİZİ
GÖYNƏTDİ
Solmaz Özkul CƏFƏROVA

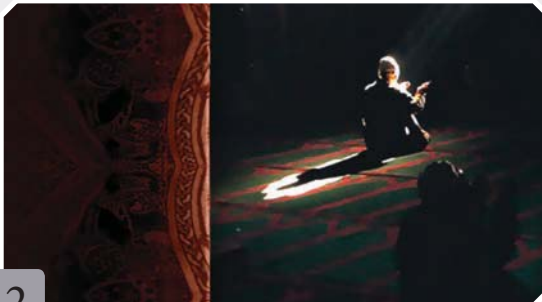
18

AĞLA, QƏRƏNFİL, AĞLA
Məmməd ASLAN

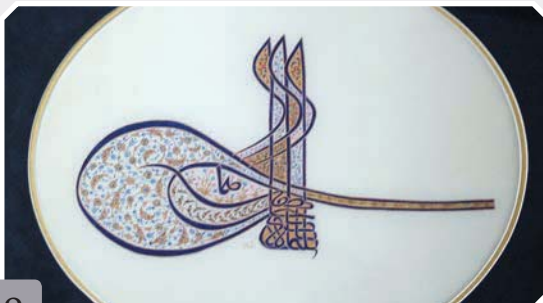
8

BİR DUA NÜMUNƏSİ
Dr. Əhməd NİYAZOV

12

QANUNİ SULTAN
SÜLEYMANIN FRANSA
KRALINA FƏRMANI

38

MÜƏLLİMİN
GÜNDƏLİYİNDƏN
35

İSLAMDA
UĞURSUZLUQ VARMI?
Aqil ƏLİYEV
36

İMAM NƏVƏVİ
İbrahim EROL
40

HAYDI İSİNMEYƏ
Adem ŞAHİN
42

ƏRDƏBİL
Ömər MƏMMƏDOV
44

RUHUN TƏRBİYƏSİ
Rövşən ƏHMƏDOV
46

HİKMƏT LÖVHƏLƏRİ
Kamran MƏMMƏDOV
48

YENİ NƏŞRLƏR
50

HƏYAT DƏFTƏRİNDƏN
Elşad KƏRİMLİ
52

XƏBƏR
53

ŞƏHİDLƏR ÖLMƏZ

Var olan hər bir xalq özünə məxsus ömür yolu keçərək yüzilliklərlə, minilliklərlə öz kimliyini qoruyub-saxlamağa çalışır. Dünya səhnəsində öz rolunu mənfur qonşularımız kimi hiyləgərcəsinə, xayənətkarcasına oynayan xalqlar da var; alicənablıq, igidlik, mərdlik abidəsinə çevrilərək tarixin yaddaşına həkk olanlar da. Fərəh hissi ilə qeyd edək ki, millətimiz hər zaman tarixin amansız sınaqlarından üzüağ çıxıb. Taleyinə dəfələrlə qırğınlar, istilalar, yadelli həmlələri yazılsa da, hər zaman öz mənliyini qorumağı bacarıb bu ulu xalq. Yenidən küllərindən baş qaldırıb.

Ötən əsrin əvvəllərində və son rübündə yaşanan bir sıra dəhşətli hadisələr də məhz Azərbaycanın qismətinə yazıldı. Hələ əsrin əvvəllərində yaşadığımız erməni soyqırımının və zorla qurulan Sovet hakimiyyətinin qurbanlarını unutmadan, yaralarımız sağalmadan, bir daha ağrılı, qanlı-qadali günlər yaşadığımız. Təkcə bir gecədə -Qanlı 20 Yanvarda- silahlı So-

vet ordusu tərəfindən şəhid edilən 130 vətəndaşımızı düşündükcə insan dəhşə-tə gəlir. Öz müstəqilliyinə can atan, istismarçı imperiyanın buxovlarından azad olmağa çalışan yüzlərlə, minlərlə insanın üstünə tankları sürmək hansı vicdanın qəbul edəcəyi işdir?! O günləri düşünmək hər bir azərbaycanlı üçün ağırdır, amma bir o qədər də şərəfdir. Biz bir gecənin içində torpaqları şəhid qanı ilə suvarılan əzəmətli bir xalqıq. Müstəqillik qurban tələb edir və azadlığı uğrunda şəhidlər vermiş torpaq ülvidir. Biz sevinirik ki, bizim qurbanlar təsadüf nəticəsində şəhid olmadılar. Onlar nəhəng imperiya tanklarının üstünə göz görə-görə addımlayaraq şəhadət şərbətini içdilər. Qurban verildikən ən yaxşı olanlar seçilir. Onlar da bu millətin ən yaxşılarından idilər və torpaqlarımız uğrunda özlərini qurban etdilər. O gecə paytaxt Bakımızın küçələri ağır texnikadan açılan güllələrin səsi ilə lərzəyə gəldi, amma bütün bunlar qorxuda bilmədi qoca şəhəri. Mərd

*O gecə paytaxt Bakımızın küçələri
ağır texnikadan açılan güllələrin səsi
ilə lərzəyə gəldi, amma bütün bunlar
qorxuda bilmədi qoca şəhəri. Mərd
oğul və qızlarımız qatil gülləsinə
qurban gedərkən, bir yandan da o
güllə səslərinin altında körpələrimiz
doğulurdu doğum evlərində. Bu da o
demək idi ki, biz varıq və var olmağa
davam edəcəyik.*

oğul və qızlarımız qatil gülləsinə qurban gedərkən, bir yandan da o güllə səslərinin altında körpələrimiz doğulurdu doğum evlərində. Bu da o demək idi ki, biz varıq və var olmağa davam edəcəyik. Sanki düşməməyə inad olsun deyə gözüünü dünyaya o gecə açan körpələrimiz xeyrin, əlində odlu silahlarla şəhərdə meydan sulayan qatil imperiya isə şərin təmsilçisi idi.

Şəhid olmaq ülvəi amal uğrunda ölümə göz yummaqdır. Allah üçün, vətənin, millətin azadlığı, ana-bacılardan namusu uğrunda canını fəda etməkdir şəhid olmaq. Şəhidlər üçün müqəddəs kitabımızda belə buyrulur: **“Allah yolunda öldürülənlərə (şəhid olanlara) “ölü” deməyin. Əksinə, onlar (Allah dərgahında) diridirlər, lakin siz bunu dərk etmirsiniz.”** Şəhidlərin qiyamət günü hansı mövqedə olacağına işarə edən hədisi-şəriflərdən birində belə buyrulur: **“Şəhidləri yumayın. Çünki onların hər bir yara və qan damlasından qiyamət günü ətrafa müşk ətri yayılır.”** (Əhməd b. Hənbəl, III, 299, V, 431; Nəsai, Cənaiz, 82) Həmçinin o böyük Nəbi şəhidlik rüt-

bəsinin nə qədər uca olduğunu dilə gətirərək buyurur: **“Cənnətə girən heç kim dünyadakı hər şey ona verilsə də, dünyaya geri qayıtmaq istəməz. Ancaq şəhid müstəsna-dır. O, qarşılaşacağı ikrama görə yenidən dünyaya qaytarılıb on dəfə də öldürülməyi istəyər.”** (Buxari, Cihad, 6; Müslim, İmarət, 108, 109; Nəsai, Cihad, 33)

Şəhidlərin məzarı xalqın qəlbindədir. Xalq yaşadığıca, onlar da yaşayacaqdır. Şair necə də gözəl söyləyir:

*Sənə dar gəlməyəcək məqbəri kimlər qazsın?
“Göməlim gəl səni tarixə” desəm, sığmazsın...
...Ey şəhid oğlu şəhid, istəmə məndən məqbər,
Sənə ağuşunu açmış duruyor Peyğəmbər.*

(M.A.Ersoy)

Çünki

*Olar susdurulan haqqı dindirər,
Qaraca torpağı qiymətləndirər.
Donan vicdanları qeyrətləndirər,
Axı, el qeyrəti çəkdi şəhidlər.*

(B. Vahabzadə)

Qanlı 20 Yanvar hadisələrinin 22-ci il-dönümündə onları hörmətlə yad edirik. Qəbirləri nurla dolsun. Müstəqilliyimizi onlara borcluyuq.

Şəhidlər ölməz, vətən bölünməz!

AZADLIQ ŞƏHİDLƏRİ

Azərbaycan xalqının dövlətçilik tarixinin 3 min ildən çox yaşı var. Biz öz tariximizlə fəxr edə bilərik. Bizim xalqımızın böyük dövlətçilik tarixi olubdur. Ən qədim dövrlərdən Azərbaycan torpağında əzəmətli dövlətlər olmuşdur. Orta əsrlərdə Azərbaycan dövlətçiliyi tariximizə gözəl nümunələr verilmişdir. Şirvanşahlar dövləti, Atabəylər dövləti, Ağqoyunlular dövləti, Qaraqoyunlular dövləti, Səfəvilər dövləti–bunlar hamısı Azərbaycan xalqının dövlətçiliyinin tarixidir. Ondan sonra Azərbaycan tarixində olan xanlıqlar da dövlətçilik xarakteri daşımışdır. Və nəhayət, XX əsrin əvvəllərində, 1918-ci ildə ilk Azərbaycan Demokratik Respublikası yaranmışdır. Ondan sonrakı dövr -1920-ci ildən 1991-ci ilə qədər olan dövr Azərbaycanın həyatında xüsusi bir dövr olmuşdur.

Azərbaycanın azadlığı və ərazi bütövlüyü uğrunda mübarizə tarixinə qəhrəmanlıq səhifəsi kimi daxil olmuş 1990-cı

ilin 20 yanvarında ölkəmizə qarşı ərazi iddiaları irəli sürən Ermənistanın təcavüzkar hərəkətlərindən və keçmiş SSRİ rəhbərliyinin onlara havadarlığından hidətlənən, Bakının küçələrinə və meydanlarına çıxaraq buna öz qəti etirazını bildirən geniş xalq kütlələrinə qarşı sovet ordusunun döyüş hissələrinin yeridilməsi Azərbaycanda misli görünməmiş faciəyə gətirib çıxardı. Öz imperiya maraqlarını hər şeydən üstün tutan guruh, dinc əhaliyə qanlı divan tutmaqla, ölkəmizin müstəqillik amallarının gerçəkləşməsinə mümkünəzləmək niyyətini güdüdü. Lakin babalarımızın qəhrəmanlıq və fədakarlıq məktəbindən şövqlənən əzmkar və şücaətli xalqımız bütün təzyiq və divanlara baxmayaraq yenidən öz müstəqilliyini qazandı və imperiyanın çökməsinə öz töhfəsini verdi.

Həmin faciəli günlərdə öz ölkəsinin, xalqının azadlığını, şərəf və ləyaqətini hər şeydən uca tutan mərd Vətən övladları

canlarından keçərək şəhidlik zirvəsinə ucaldılar. Lakin şəhidlik zirvəsinə qalmaq hər kəsə nəsisib olmur. Yalnız Allah yolunda, müqəddəslik və düzgünlük uğrunda çarpışan, zəlillik nə olduğunu bilməyən, mərdliyi, əzmi, izzəti-nəfsini itirməyən, ləyaqətli insanlar yüksələ bilər bu zirvəyə. Bu yüksəkliyə ucalan insanlar ölmürlər, əksinə, bir əbədilik qazanırlar ki, o əbədiliyə yalnız kamilliklə, məsumluğa təmayüllə, şücaətlə, şəhadətlə çata bilərlər onlar.

20 yanvar - sonsuz hüzn və kədəri özündə ehtiva edən bir gün olmaqla bərabər, eyni zamanda, qəhrəman xalqımızın əsrlərdən bəri bəslədiyi azadlıq arzularının həyata keçməsinin bir rəmzidir. Və milli-mənəvi dəyərləri yaşatmaq baxımından bu tarixə diqqətlə yanaşmaq hər birimizin üzərində olan şərəfli məsuliyyətlərdəndir...

Aradan 22 il keçib, amma 20 Yanvar hadisəsinin bütün detalları yaddaşlarda dünyanın hadisəsi kimi diri qalır. O vaxtdan bəri çox şey köhnəlib, dəyişib, yalnız 20 Yanvar şəhidlərinin xatirəsi təzədir.

Kərbəla şəhidləri müsəlman dünyası üçün kimdirsə, 20 Yanvar şəhidləri də Azərbaycan xalqı üçün odur. Aradan 1400 il keçəndən sonra da onlar unudulmayacaq.

Çünki onlar torpaqla birləşdilər, can verib ölməzlik qazandılar və geri qoyub getdiklərinə azad, müstəqil bir ölkə - müstəqil Azərbaycanı miras buraxdılar. Bu vətən bizimdir. Yüzlərlə şəhidin qanı ilə suvarıldı bu vətən torpağı. Bizim üzərimizə düşən vəzifə və şəhidlər qarşısındakı borcumuz bir ovuc torpağımızı, bir yaşıl yarpağımızı da yağı düşmənin əlində qoymamaqdır. Bunu bacardığımız zaman şəhidlərin müqəddəs ruhu qarşısında alnımız açıq, başımız dik olacaq, inşallah!

Onların qanı düşən torpağa düşmənin sahib ola bilməz...

ŞƏHİDLƏR

Qatil gülləsinə qurban gedirkən,
Gözünü sabaha dikdi şəhidlər.
Üç rəngli bayrağı öz qanlarıyla
Vətən torpağına çəkdi şəhidlər.

Zalim öyünməsin zülmələriylə,
Min-bir böhtanıyla, min-bir şəriylə.
Həqiqət uğrunda ölümləriylə
Ölümü kamına çəkdi şəhidlər.

O şənbə gecəsi, o qətl günü,-
Mümkünə döndərdik çox namümkünü.
Xalqın qəlbindəki qorxu mülkünə,
O gecə dağıdıb sökdü şəhidlər.

Tarixi yaşadıb diləyimizdə,
Bir yumruğa döndük o gecə biz də.
Yıxıb köləliyi ürəyimizdə
Cəsarət mülkünə tikdi şəhidlər.

Onlar susdurulan haqqın dindirər,
Qaraca torpağı qiymətləndirər.
Donan vicdanları qeyrətləndirər,
Axı, el qeyrəti çəkdi şəhidlər.

Bilirik, bu bəla nə ilkdi, nə son,
Ölürkən uğrunda bu ana yurdun.
Quzu cildindəki o qoca qurdun,
Doğru, düz cildini çəkdi şəhidlər.

Dözdü hər zillətə, dözdü hər şeyə,
“Dünyada mənim də haqqım var”,- deyə
Kütləni xalq edən müqaviləyə
Qanıyla qolunu çəkdi şəhidlər.

İnsan insan olur öz hünəriylə,
Millət, millət olur xeyri, şəriylə.
Torpağın bağına cəsədləriylə,
Azadlıq tumunu əkdə şəhidlər.

Bəxtiyar VAHABZADƏ

AĞLA, QƏRƏNFİL, AĞLA

Göylər yaman qarışıq,
Ağla, qərənfil, ağla!
Sis gəlir qan qarışıq,
Ağla, qərənfil, ağla!

Dünyada vəsvəsə var,
Sirr düyünlü kisə var.
Bu gecədə nəsə var,
Ağla, qərənfil, ağla!

Bu gecə - ifrit gecə,
Bu gecə - nifrət gecə.
Qudurmuş bir it gecə,
Ağla, qərənfil, ağla!

Gecə fitnə toxuyur,
Kim yazır, kim oxuyur?!
Bu hava qan qoxuyur,
Ağla, qərənfil, ağla!

Bu gecə - cəllad gecə,
Bu gecə - zülmət gecə,
Bu gecə - zillət gecə,
Ağla, qərənfil, ağla!

Göy qübbə Yerə çökür,
Hönlürür hönlür-hönlür,
Bu gecə ağrı çəkir:
Ağla, qərənfil, ağla!

Sanki dünya dağılır,
Darğın göylər boğulur,
Bu gecə şər doğulur,
Ağla, qərənfil, ağla!

Donuxub bəşər indi,
Meydan yenə şərindi.
Qopacaq məhsər indi,
Ağla, qərənfil, ağla!

Gecə qurşun doğacaq,
Qanlı qoşun doğacaq,
Qan bayquşun doğacaq,
Ağla, qərənfil, ağla!

Əliyalınlar üstə
Tank gəlir dəstə-dəstə.
Cəlladlar durub qəsdə:
Ağla, qərənfil, ağla!

Yoluna güllə çıxsaq,
Əvəzi: güllə ancaq!..
Dost - zəif, düşmən - alçaq!
Ağla, qərənfil, ağla!

Getməyə yerimmi var,
Adilmi, kərimmi var?!
Qarabəkirimmi var?!
Ağla, qərənfil, ağla!

Yol dirəndi yoxuşa,
Gəlməzmi Ənvər paşa
Bu dərdi çaxsın daşa? -
Ağla, qərənfil, ağla!

Qanımızı nə çəkdi?!
Ömür solmuş çiçəkdi...
Nuru paşa gecikdi,
Ağla, qərənfil, ağla!

Düşünülmüş planlar,
Gerçəklənmiş yalanlar...
Şahə qalxıb ilanlar,
Ağla, qərənfil, ağla!

Qəfil toplar qışqırır,
Göz qorxuzur, diş qırır.
Bu gecə qan fışqırır,
Ağla, qərənfil, ağla!

Qırırlar - bizik deyər!
Haqqına düzük deyər!
Astarsız üzük deyər,
Ağla, qərənfil, ağla!

Ev-eşik gülləbaran,
Kəsilmir güllə bir an.
Qurşun yeyir gənc, pıran,
Ağla, qərənfil, ağla!

Doxsan - bizə nəs ildi:
Haqq-ədalət nazildi.
Nəfəsimiz kəsildi,
Ağla, qərənfil, ağla!

Gecə əriməz daha,
Çətin çıxaq sabaha...
Bu fəryada, bu aha
Ağla, qərənfil, ağla!

La ilahə illəllah!
La ilahə illəllah!
Qurşağa çıxdı günah!
Qaldımı haqqa pənah?!
Ağla, qərənfil, ağla!

Canlardan o sədd hanı?!
Can gedib, cəsəd hanı?!
Əcəldən fürsət hanı?!
Ağla, qərənfil, ağla!

Qərənfil - şəhid qanı!
Qan götürdü dünyanı...
Ağla, inlət meydanı,
Ağla qərənfil, ağla!

Cavanlara qıydılar,
Tanklar altda qoydular.
Qanım içib doydular,
Ağla qərənfil, ağla!

Sinə yırtırsın analar!
Saç qopartsın analar!
Ərzi qabartsın analar,
Ağla, qərənfil, ağla!

Hər şəhidə bir düzüm,
Abşeron - qan dənizim.
Sən - mənim ağlar gözüm,
Ağla qərənfil, ağla!

Uzaq mənzil, acı yol,
Yoldu, yol, əlacı yol!
Şəhidlərə bacı ol...
Ağla qərənfil, ağla!

Bağ öldü, xəzəl ağlar,
Bülbüllər əzəl ağlar.
Gözəllər gözəl ağlar:
Ağla, qərənfil, ağla!

Millətin bağı zədə,
Vurnuxur qorxu, hədə,
Ağla öz dərdinə də,
Ağla, qərənfil, ağla!

Nə ocaqdı çatmısan?!
Fələyi ağlatmısan!
Al qanıma batmısan,
Ağla, qərənfil, ağla!

Eşq, sevda giləsiydin,
Xonçada gələsiydin,
Toylarda güləsiydin,
Ağla, qərənfil, ağla!

Daha səni gördükçə
Gözə batar o gecə.
Bu gücsüzə, o gücə
Ağla, qərənfil, ağla!

Kərbəla - qan çöllərə,
Puç olan qönçələrə,
Nazənin incələrə,
Ağla, qərənfil, ağla!

Bəxti asılan qıza,
Hünərdə aslan qıza
Toyu yas olan qıza
Ağla, qərənfil, ağla!

Ağla, ürək boşalsın,
Ünün göyə baş alsın.
Ağla, dağlar yumşalsın,
Ağla, qərənfil, ağla!

Bu təklənmiş şirlərə,
Bu arxasız örlərə,

Bu talesiz nərlərə,
Ağla, qərənfil, ağla!

Bu günahsız qanlara,
Bu didilmiş canlara,
Bu cansız cavanlara,
Ağla, qərənfil, ağla!

Bu bədənsiz qollara,
Bu uçurum yollara,
Bu yiyəsiz qullara,
Ağla, qərənfil, ağla!

Bu səngiməz ağrıya,
Bu qan sızan sarğıya,
Bu Allahsız qurğuya,
Ağla, qərənfil, ağla!

Bu qara yazılara,
Bu körpə quzulara,
Bu ölən arzulara,
Ağla, qərənfil, ağla!

Hara gedir bu qanlar?!
Od püskürür vulkanlar!
Boş əlimiz – qalxanlar,
Ağla, qərənfil, ağla!

Xeyrə şəhər üstün gəldi,
İniltili ün gəldi...
Ağlamalı gün gəldi,
Ağla, qərənfil, ağla!

DUANIN FƏZİLƏTİ VƏ ƏDƏB QAYDALARI*

Duanın Fəziləti

Allah-Təala buyurur:

“(Ya Rəsulum!) Bəndələrim Məni səndən soruşduqda söylə ki, Mən (onlara) yaxınam. Dua edib Məni çağıranın duasını qəbul edərəm. Gərək onlar da Mənim çağırışımı qəbul edib Mənə iman gətirsinlər. Bununla da, ola bilsin ki, doğru yola yetişsinlər.” (əl-Bəqərə, 186)

“Rəbbinizə yalvara-yalvara, həm də gizlicə dua edin. Şübhəsiz ki, O, həddi aşanları (qışqıraraq dua edənləri) sevməz!” (əl-Əraf, 55)

“Rəbbiniz buyurdu: “Mənə dua edin, Mən də sizin dualarınızı qəbul edirəm! (Məni çağırın, harayınıza yetişərəm, ya-

xud yalnız Mənə ibadət edin, sizi mükafatlandıraram!) Mənə ibadət etməyi təkəbbürlərinə sığışdırmayanlar Cəhənnəmə zəlil olaraq girəcəklər!” (əl-Mumin, 60)

“(Ya Rəsulum!) De: “İstər Allah, istərsə də Rəhman deyib çağırın (dua edin). Hansını desəniz (fərqi yoxdur), çünki ən gözəl adlar (əsmayi-hüsna) yalnız Ona məxsusdur.” (əl-İsra, 110)

Həzrət Peyğəmbər buyurur:

“*Dua ibadətin iliyidir.*” (Tirmizi, Hakim)

Bu kəlamdan sonra Rəsulullah yuxarıda qeyd etdiyimiz ayəni oxudu. (Mumin surəsi, 60-cı ayə)

Əbu Hüreyrə rəvayət edir: Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurdu: “*Əziz və Cəlil Allah qatın-*

da duadan daha qiymətli bir şey yoxdur.” (Tirmizi, İbn Macə)

Əbu Zər (r.a) belə demişdir: “Yaxşı işlərin ardından olunan duaların yeməyə qatılan duz qədər olması kifayətdir.”

Duanın Ədəb Qaydaları

Duanın ədəbi ondur:

1. Dua edən edəcəyi dua üçün ilin ərəfə gününü, aylardan Ramazan ayını, həftənin cümə günlərini, gecənin də səhərə yaxın olan vaxtlarını seçməlidir. Bir ayədə belə buyrulur: **“Səhərlər isə (Allahdan) bağışlanmalarını diləyirdilər.”** (əz-Zariyat, 18)

2. Dua edən Allah yolunda hər b edən orduların hücum anını, yağışın yağdığı zamanı, fərz namazların qılınmağa başlandığı, imamın arxasında namaza durduğu və azanla iqamə arasındakı vaxtları, bir də səcdə anını fürsət bilməlidir. Peyğəmbər (s.ə.s) buyurmuşdur: **“Azanla iqamə arasında olunan dua rədd olunmaz.”** (Əbu Davud, Nəasi, Tirmizi) Rəsulullah (s.ə.s) başqa bir hədisində belə buyurmuşdur: **“Oruc tutanın duası rədd olunmaz.”** (Tirmizi, İbn Macə)

Əslində vaxt və zamanların dəyəri insanların halı ilə mütənasibdir. Məsələn, səhərə yaxın olan vaxt qəlbin təmiz olduğu, bulanıq və qarışıq şeylərdən arınıb paklandığı vaxtdır. Ərəfə və cümə günləri isə Allahın rəhmətinin yağması üçün düşüncələrin bir nöqtədə toplandığı və könnüllərin bir-birləri ilə yardımlaşdıqları vaxtlardır. Bunlar insanın sirr və hikmətlərini bilmədiyi şərəfli vaxtların şərəf nöqtələrindən bir neçəsidir.

“Rəbbinizə yalvara-yalvara, həm də gizlicə dua edin. Şübhəsiz ki, O, həddi aşanları (qışqıraraq dua edənləri) sevməz!” (əl-Əraf, 55)

3. Qibləyə tərəf çevrilib dua edilməlidir. Cabir ibn Abdullah nəql edir ki, “Peyğəmbər (s.ə.s) Ərəfatda vəqfə məhəllinə getdi, qibləyə yönəldi və günəş batana qədər dua etdi.” (Müslüm)

4. Səslə pıçıltı arasında bir səslə dua etməlidir. Çünki bir ayədə belə buyurulmuşdur: **“Rəbbinizə yalvara-yalvara, həm də gizlicə dua edin.”** (ət-Əraf, 55)

5. Duada göstəriş niyyəti daşıyan ədəbi cümlələr qurulmamalıdır. Çünki Peyğəmbərimiz (s.ə.s) buyurmuşdur: **“Duada həddi aşacaq bəzi insanlar peyda olacaqdır.”** (Əbu Davud, İbn Macə) Alimlərdən biri isə belə demişdir: “Yazıqlıq və möhtaclıq diliylə dua et, fəsaht və bəlağət diliylə deyil.” Lakin göstəriş niyyəti daşımır və qulun Allaha möhtaclığını özündə əks etdirirsə bu cür cümlələr (ədəbi cümlələr) qurmada heç bir qadağa yoxdur.

6. Yalvarırcasına, xüsu, ümid və narahatçılıq hissləri ilə dua edilməlidir.

7. Duaya qəti şəkildə inanmalı, duanın qəbul ediləcəyindən əmin olmalı və duada səmimi olmalıdır. Peyğəmbər (s.ə.s) buyurmuşdur: **“Sizdən biri dua edərkən: Allahım! İstəyirsən məni bağışla! İstəyirsənsə mənə mərhəmət elə-deyə dua etməsin. Əzm və qətiyyətlə: Ya Rəbb! Məni əfv et, mənə mərhəmət et -deyə yalvarsın. Çünki Allahı məcbur edə biləcək heç bir güc yoxdur.”** (Buxari, Müslim)

8. Duada israr edilməlidir. Dua edən duasını üç dəfə təkrarlamağıdır. Abdullah bin Məsud (r.a) deyir: **“Peyğəmbər (s.ə.s) dua etdikdə duasını üç dəfə təkrarlayar, istədikdə də üç dəfə istəyirdi.”** (Müslim)

9. Duaya Allahı anaraq başlamalı, əvvəlcə öz istəklərinə yer verməməlidir.

10. Batini ədəbdir. Bu, duanın qəbulu üçün əsasdır. Günahlardan tövbə etmək, hər kəsə haqqını vermək, həqiqi niyyətlə Allaha dönmək kimi davranışlar batini ədəbi meydana gətirən ünsürlərdir.

1. İmam Qəzalinin “Ehyau-ulumid-din” əsərindən tərcümə (ixtisarla)

BİR DUA NÜMUNƏSİ

Mənəviyyatı İslamla yoğrulmuş xalqımızın başda dil olmaqla bütün mənəvi dəyərləri onunla bəzənmiş, bir növ onun ruhunu əks etdirərək hər incisində öz tərəvətini hiss etdirmişdir. Bu, əslində həyatın həqiqət fəlsəfəsini axtaran əcdadın kainatın mənşəyi və mahiyyəti haqda gəldikləri gənətin təzahürüdür. Bunu İslamda tapması isə elm və ağılla paralellik göstərən yeganə din olması səbəbilədir. Ona görə də bir müsəlmanın təbiətlə, fərdlə, cəmiyyətlə ünsiyyəti olduğu kimi kainatı yaradan Allahla da ünsiyyəti var ki, bunun əsasını ünsiyyət vasitəsi kimi ibadət və duaları təşkil edir.

Özü də bir ibadət olan dua mədəniyyəti keçmişdən bugünə insanımızın həyat tərzinin bir parçası olmuşdur. Həyatı boyu onun məna aləmini bəzəmişdir. Həyat axarında təbii olaraq müxtəlif dövrlərdə müxtəlif cür təzahür etmişdir. Rastlaşdığımız bir dua nümunəsi bu qəbildəndir.

Sərlövhəsi “dua” olan jurnalımıza 1868-ci ildə Car-Balakən bölgəsində yazılmış bir dua parçası ilə qoşularaq bunu həm oxucularımızla paylaşmaq, həm də əcdadımızın sözügedən məna aləminə birlikdə səyahət etmək istədik. Əlyazma Zaqatala Tarix Diyarşünaslıq Muzeyinə məxsus “Kəhf surəsi” cüzündən götürülmüş bitiş duasından ibarətdir. Çobankollu Həsən Molla Məhəmməd oğlu tərəfindən qələmə alınmış bu dua nümunəsi spesifik xüsusiyyəti ilə yanaşı bizə çox şeydən xəbər verir. Dua möhtəvasının ərəb əlifbasının 29 hərfinə həsr olunması buradakı yazı-pozu mədəniyyətində Quran dilinə olan aşinalıq və ona göstərilən əhəmiyyətdən, eyni zamanda bunun bir dua ilə əks etdirilməsi isə gündəlik həyatın hər anında dini dəyərlərin keyfiyyətindən və duanın yerindən xəbər verir.

Tarixi irsimizin bir nümunəsi kim nəsx dəsti-xətti ilə yazılmış bu əlyazma əsərin dua hissəsini oxucularımızla paylaşmaq

keçmişimizə işıq tutmaq olsa da, bu duanın oxunması və ya dillərdə yenidən kim tərəfindənsə əzbərlənməsi isə bəlkə də onun müəllifinin əsl məqsədinə xidmət olacaqdır ki, duanın transkripsiya və mənası aşağıdakı kimidir:

“Allahummənfə`na bil-Əlfi ulfətən, və bil-Bəi bərakətən, və bit-Təi təvbətən, və bis-Səi səvabən və bil-Cimi cəzəən və bil-Hai hikmətən və bil-Xai xaləən və bid-Dəli dunuvvən və biz-Zəli zəkaən və bir-Rai rahmətən və biz-Zəi zulfətən və bis-Sini səadətən və biş-Şini şifaən və bis-Sadi sıdqn və bid-Dai ziyaən və bit-Tai tərəvətən və biz-Zai zafəratən və bil-Ayni ilmən və bil-Ğayni ğanəən və bil-Fəi fəlahan və bil-Qafi qarabətən və bil-Kəfi kifayətən və bil-Lami lutfətən və bil-Mimi mövizatən və bin-Nuni nuvviran və bil-Vavi vəslən və bil-Həi hidayətən və bil-Yəi yusran Birahmətikə Yə Ərhəmər-rahimin! Ya Hənnan! Ya Mənnan! Ya Burhan! Ya Rahim! Ya Kərim! Ya Allah! Birahmətikə Ya Ərhamərrahimin”

“Ey Allahım! Bizi (Quranın hər bir hərfi ilə) nemətləndir. Əliflə ülfətimizi, Bə ilə bərekətimizi, Tə ilə tövbəmizi, Sə ilə savabımızı, Cim ilə mükafatımızı artır. Ha ilə bizə hikmət ver. Xa ilə günahlarımızı təmizlə. Dəl ilə bizi sənə yaxınlaşdır, Zəl ilə zəka, Ra ilə rəhmət ver. Zə ilə bizi cənnətinə yaxınlaşdır. Sinlə səadət, Şin ilə şəfa ver. Sad ilə bizi doğru qıl. Dad ilə bizə ziya, Ta ilə bizə tərəvət ver. Za ilə bizi müzəffər qıl. Ayn ilə elm, Ğayn ilə zənginlik ver. Fə ilə qurtuluş, Qaf ilə yaxınlıq ver. Kəflə ehtiyacımızı həll et. Lam ilə bizə lütf eylə. Mimplə bizi nəsihətləndir. Nunla bizi nurlandır. Vavla bizi vasil eylə. Hə ilə bizə hidayət ver. Yə ilə bizə asanlıq ehsan eylə!

Ey mərhəmətlilərin ən mərhəmətlisi! Ya Hənnan! Ya Mənnan! Ya Bürhan! Ya Rahim! Ya Kərim! Ya Allah! Bizə mərhəmətinlə rəhm eylə!”

TAİF DUASI

Məkkədə hüzn ili... Həzrət Peyğəmbərin ən yaxınları – sevimli yoldaşı Hz. Xədicə və ağır günlərdə arxa olan əmisi dünyasını dəyişmişdi...

Təziqlər artmış, Məkkə dar gəlməyə başlamışdı...

Həbib-i-Əkrəm müqəddəs əmanəti qəbul edəcək yeni qəlblər axtarındadır...

Taif... Liderlərin qapısı döyülür... İslama qucaq açacaq insanların olacağı ümidi ilə...

Yox... Məsxərə və qəzəblə qarşılır...

Taif yollarında daş yağışına tuş gəlir...

Hər tərəfdən daş yağır... Mübarək vücutundan axan qanlar ayaqqabılarını doldurur. Yalnız sadıq Zeyd var yanında, özünü Ona sipər etmiş...

Zülmün, düşmənlik və vəhşiliyin son həddi...

O əsnada mübarək ağzından bu dua yüksəlir ərşə:

“Allahım! Gücsüz və çarəsiz qaldığımı, insanların nəzərində xor görüldüyümü yalnız Sənə ərz və şikayət edirəm! Ey mərhəmətlilərin mərhəmətlisi! Hər kəsin zəif görüb əzmək istədiyi biçarələrin Rəbbi Sənsən! Sənsən, ey Rəbbim! Məni kimin ümidinə qoydun?..

Allahım! Əgər mənə qarşı qəzəbli deyilsənsə, çəkdiyim əziyyətlərin və bəlaların heç bir əhəmiyyəti yoxdur. Fəqət Sənin əfvün bunları göstərməyəcək qədər genişdir.

Allahım, qəzəbinə uğramaqdan, rəhmətindən uzaq qalmaqdan, qaranlıqları aydınladan, dünya və axirəti abad edən ilahi nuruna sığınırım. Rizanı istəyirəm. Sənə sığınırım. Bütün güc və qüdrət ancaq Səndəndir, ya Rəbb!”

ÖVLADLARIMIZA XEYİR-DUA

İkram və lütf nə qədər böyükdürsə, bunun şükrü də o dərəcədə çox olmalıdır əlbəttə. Bilindiyi kimi şükür Allah-Təalanın verdiyi neməti yenə Onun yolunda sərf etməklə olur.

Övladlarımız Uca Yaradanımızın biz qullarına bəxş etdiyi ən gözəl ikramı və lütfüdür. Bu dəyərli varlıqların şükrünü əda etmək isə övladlarımızı Uca Rəbbimizin sevəcəyi və razı qalacağı bir qul olaraq yetişdirməklə mümkündür. Axirətini düşünən hər ata-ana bu yolda əlindən gəldiyi qədər çalışıb əmək sərf edər. Övladımızın dünya və axirət səadəti üçün bu əməklərlə birlikdə Rəbbimizə edəcəyimiz dualar da çox mühüm əhəmiyyət daşımaqdadır. Çünki biz nə qədər çalışsaq,

nə qədər əmək sərf etsək də təqdir Uca Rəbbimizindir. Hər zaman Onun dediyi olur. Necə ki, Allah-Təala Qurani-Kərimində: **“Mənə dua edin, duanızı qəbul edim...”** (Mumin 60) buyuraraq həm Ona dua etməmizi, həm də duanın əhəmiyyətini bizə bildirmişdir.

Uşaqlara xeyir-dua etmək bir peyğəmbər əxlaqıdır. Ona görə həm öz övladlarımıza, həm də bütün övladlara saleh müsəlmanlardan olmaları üçün dualar edilməlidir. Zaman-zaman öz övladlarına və ümmətinin övladlarına dua edən Peyğəmbərimiz (s.ə.s): *“Mən babam İbrahimin duasıyam”* (Əhməd bin Hənbəl) buyuraraq duanın nəsillər üzərindəki təsirinə diqqətimizi cəkməkdədir.

*“(...O kəslər ki): “Ey Rəbbimiz, bizə (sənə itaət etməklə bizi sevindirib) gözüümüzün işığı (bəbəyi) olacaq zövcələr və övladlar ehsan buyur və bizi təqva sahiblərinə öndər (rəhbər) et! - deyərlər.
(əl-Furqan 74)*

Eləcə də digər peyğəmbərlər nəsil-rindən gəlmiş və gələcək olan övladlarına, nəvələrinə də dualar etmiş və Allahdan onlar üçün xeyirlər diləmişdir.

Və yenə bu peyğəmbər əxlaqından öyrənirik ki, uşaq hələ dünyaya gəlmədən əvvəl xeyirli və saleh bir övlad olması üçün dua etməyə başlamaq lazımdır. Necə ki, Zəkəriyyə (ə.s) Rəbbinə: **“Rəbbim! Mənə tərəfindən xeyirli bir nəsil bağışla. Şüb-həsiz sən duanı haqqıyla eşidənsən”** (Ali-İmran, 38) -deyə dua edincə, mələklər ona iffətli və salehlərdən bir peyğəmbər olan Yəhya (ə.s)-ı müjdələdilər. (Ali-İmran 39)

Hz. İbrahim (ə.s) oğlu Hz. İslamyl (ə.s)-la birlikdə Kəbəni inşa edərkən bir tərəfdən də belə dua edirdilər: **“Ey Rəbbimiz! Bizi sənə boyun əyənlərdən qıl, nəslimizdən də sənə itaət edən bir ümmət çıxart, bizi ibadət üsullarını göstər, tövbələrimizi qəbul et; həqiqətən sən tövbələri çox qəbul edənsən və çox mərhəmətlisən.”** (əl-Bəqərə 128)

Uşaq dünyaya gəldikdə də onun gələcəyi üçün sığınacağımız tək qapı Allah-Təaladır. Buna misal olan ən gözəl dualardan biri -Peyğəmbərimizin Hz. Həsən və Hüseyinə (r.anhumə) oxuduğu duadır:

“Hər bir şeytandan, zərərli həşəratdan və pis gözdən qorumaq üçün sizi Allahın tam kəlmələrinə həvalə edirəm (sığınırım).” (Buxari)

Özünü Allaha qarşı məsuliyyətli hiss edən hər ata-ana övladlarının da ibadətlərində həssas olmalarını və onların Allah-Təalanın əmr və qadağalarına boyun əymələrini istəyər. Bu ibadətlərin ən başında da namaz gəlir. Çünki digər ibadətlər namaz ibadətinin ardından gəlir. Bu səbəblə uşaqların namaz qılmaları mövzusunda həm örnək olaraq, həm bu mövzuda onlardan ciddi tələbkarlıqla, həm də onlara dua edərək çox diqqətli və

həssas davranmalıyıq. Hz. İbrahim (ə.s)-ın Rəbbinə olan bu yalvarışı (dua örnəyi) mövzumuzun çox əhəmiyyətli olduğunu göstərməkdədir: **“Ey Rəbbim! Məni və nəslimdən olanları namazı davamlı (lazımınca) qılanlardan et; ey Rəbbimiz duamı qəbul buyur!”** (İbrahim 40)

Qurani-Kərim möminlərə fərqli baxış üfüqləri də qazandırmaqdadır. Mömin və müttəqilərə öndər olacaq bir övlad istəyi də bu dualara çox gözəl bir misaldır. Quran ayəsi olaraq buyurulur: **“(…O kəslər ki): “Ey Rəbbimiz, bizə (sənə itaət etməklə bizi sevindirib) gözümlərimizin işığı (bəbəyi) olacaq zövcələr və övladlar ehsan buyur və bizi təqva sahiblərinə öndər (rəhbər) et! - deyərlər.** (əl-Furqan 74)

Xülasə olaraq, bir valideyn öz övladı üçün həm dünya, həm də axirət gözəlliyi istəyər. Amma övladlarımız bizim həm dünya, həm də axirət gələcəyimizdir, bunu da unutmayaq! Bu gələcəyin xoşbəxt olması üçün sərf edəcəyimiz hər əmək, atılacaq hər addım torpağa əkilən toxumlar kimidir. Toxum nə qədər ixtlasla əkilərsə, məhsul da o ölçüdə bərəkətli olar. Bu səbəblə səmimi əməklərimizlə birlikdə övladlarımıza könüldən edəcəyimiz dualar sayəsində bizi gözəl bir gələcək qarşılayacaqdır.

Bütün bunlardan öyrəndiklərimiz və bu gün burada əsas söyləmək istədiyimiz şey bundan ibarətdir ki, istər hələ dünyaya gəlməmiş övladlarımız haqqındakı xəyal və planlarımız olsun, istərsə də hal-hazırda həyatda olan övladlarımız olsun, bunların gələcəyi haqqındakı planlarımızda Allah qarşısındakı vəzifələrimiz unudulmamalıdır. Onların gələcəyi üçün dua etməklə yanaşı həmçinin axirətlərini də qurtara bilmələri üçün çalışmamız lazımdır. Və buna özümüzü məcbur hiss etməliyik.

ƏRƏFAT DUASI

Həzrət Peyğəmbər –səllallahu əleyhi və səlləm-in Vida həccə zamanı əshabının timsalında ümmətinə tövsiyə və əmrlərini buyurduğu Vida xütbəsindən sonra Bilal Həbəşi -radiyallahu an- azan oxudu. Peyğəmbərimiz cəm edərək öncə günorta namazının fərzini, sonra yenidən qamət gətirib ikinci namazının fərzini qıldırı. Namazdan sonra dəvəsi Qusvaya minib Cəbəlür-Rəhmanın dibindəki vəqfə (duruş) yerinə getdi. Qusvanın köksünü qayalara doğru çevirdi və qiblə istiqamətinə döndü. Günəş batnadək vəqfə (ayaqüstə duraraq Allaha təzim etmək) etdi.

Rəsulullah -səllallahu əleyhi və səlləm-vəqfə zamanı bir əli ilə dəvəsinin ovsarını tutub, o biri əlini qaldıraraq qulluğunun və qəlbi həyatının həssaslığını ifadə edən

uzun bir dua oxudu. Bu duanın bir hissəsi belədir:

“Ey Allahım! Sənin buyurduğun şəkildə və bizim söylədiyimizdən daha üstün olaraq Sənə həmd olsun! Ey Allahım! Mənim namazım, ibadətim, həyatım və ölümüm Sənin üçündür! Dönüşüm Sənədir!

Ey Allahım! Qəbir əzabından, qəlbin vəs-vəsəsindən, işlərin nizamsızlığından Sənə sığınırım! Ey Allahım! Küləklərin gətirdiyi fəlakətin şərindən Sənə sığınırım!

Ey Allahım! Gözümə, qulağımda və qəlbimdə nur yarat! Ey Allahım! Köksümə genişlik ver! İşimi asanlaşdır! Ey Allahım! Sağlamlığın xəstəliyə çevrilməsindən, birdən-birə gəlib çatacaq əzabından və bütün qəzəbindən Sənə sığınırım! Ey Allahım! Məni doğru yoluna çatdır! Keçmişimi, gələcəyimi bağışla!

Ey dərəcələri yüksəldən, bərəkətləri endirən, ey göyləri və yerləri yaradan Allahım! Səslər ayrı-ayrı dillərlə coşub Sənə doğru yüksəlir, Səndən istəyir! Mənim istəyim də dünya xalqının məni unutduğu imtahan yurdunda Sənin məni xatırlamandır!

Ey Allahım! Sən sözümü eşidir, olduğum yeri görür, gizli-açıq nəyim varsa, bilirsən! İşlərimdən heç biri sənə gizli deyil! Mən çarəsizəm, yoxsulam, səndən yardım və aman istəyirəm! Qorxuram, qüsurlarımı etiraf edirəm! Bir çarəsiz səndən necə istəyirsə, mən də elə istəyirəm! Gözləri kor olan bir günahkar Sənə necə yalvarırsa, mən də elə yalvarıram! Sənin uca hüznündə boynunu bükmüş, sənin üçün gözlərindən yaşlar tökən, sənin uğrunda bütün varlığını fəda edən, sənin üçün üzünü torpaqlara sürtən bir qulun sənə necə dua edərsə, mən də elə dua edirəm! Ya Rəbbim! Duamın qəbul edilməsindən məni məhrum etmə! Mənə qarşı Rauf və Rəhim ol, ey özündən istənilənlərin ən xeyirlisi və verənlərin ən kərəmlisi!» (İbn-Kəsir, «əl-Bidayə» V, 166-168; Heysəmi, III, 252; İbn-Qayyum, II, 237)

İslam dünyasında məşhur olan bir sıra saleh şəxslərin Ərəfatda etdiyi dualardan bir qismi də belədir:

«İlahi! sənə qarşı kim özünü öyə bilər? İlahi! Dilim günahlarla tutulmuş, mənim sənə göstərəcək nə işə yarayan bir əməlim, nə də əməldən başqa bir şəfaətçim var! İlahi! Bilirəm ki, qüsurlarıma görə nə hüznündə yerim, nə də səndən üzr istəməyə üzüm var! Ancaq sən kərəmlilərin ən kərəmlisisən! İlahi! Mən mərhəmətinə layiq deyiləmsə, sənin mərhəmətin mənə yetişə bilər! Çünki sənin rəhmətin hər şeyi əhatə edəcək qədər genişdir! İlahi! Mənim qüsurlarım nə qədər böyük olsa da, sənin əfvinin yanında kiçikdir! Sən onları mənə bağışla, ey kərəm sahibi Allahım!

Rəbbim! Sən ancaq itaətkar qullarını əfv edəcəksənsə, günahkarlar kimə sığın-

Ey Allahım! Sən sözümü eşidir, olduğum yeri görür, gizli-açıq nəyim varsa, bilirsən! İşlərimdən heç biri sənə gizli deyil! Mən çarəsizəm, yoxsulam, səndən yardım və aman istəyirəm! Qorxuram, qüsurlarımı etiraf edirəm! Bir çarəsiz səndən necə istəyirsə, mən də elə istəyirəm! Gözləri kor olan bir günahkar Sənə necə yalvarırsa, mən də elə yalvarıram!

sınlar? Rəbbim! Sən sadəcə təqva sahibi olan qullarına rəhmət və mərhəmət edəcəksənsə, günahkarlar kimdən yardım istəsinlər?!

Mən sənə hər an möhtacam! Sənin isə mənə heç bir ehtiyacın yoxdur! Sən ancaq mənim yaradanım olaraq məni bağışla! Məni bu durduğum yerdən bütün istəklərimi yerinə yetirərək, tələblərimi ehsan edərək, arzularımı gerçəkləşdirərək geri qaytar!

Ey istəyənlərin ehtiyaclarına sahib və malik olan Allahım! Ey susanların düşünlərini bilən Allahım! Ey özündən başqa yardım gözlənilməyəcək Allahım! Ey özündən başqa bir yaradıcı olmayan Allahım! Ey yanına gediləcək vəzir, rüşvət veriləcək qapıçısı olmayan Allahım! Ey arzular artdıqca səxavəti və kərəmi də çoxalan, ehtiyaclar artdıqca fəzl və ehsanı da çoxalan Allahım! Ey Allahım! Sən hər qonağı qəbul edənsən! Bizlər də sənin qonaqlarınıq! Bizləri cənnətinə qonaq et!

Ey Allahım! Hər karvana hədiyyə, hər istəyəyə bəxşiş verilir, hər ziyarətçiyə pay verilir! Hər savab umana savab verilir! Bizlər bir yerdə Sənin Beyti-Həramına gəldik! Bu böyük müqəddəs yerdə vəqfəyə durduq! Bu mübarək yerlərə gəldik! Ümidimiz uca dərğahında savab və mükafata nail olmaqdır! Ümidimizi boşa çıxartma, Allahım!» (Qəzali, «Ehya» I, 337-338; Beyhaki, «Şuabul-İman» II, 25-26)

QARA QİTƏ

QƏLBİMİZİ GÖYNƏTDİ

ŞƏKİDƏN DARUS-SALAMA HÜZUR YOLÇULUĞU

Kənardan baxdıqda ev modeli kimi görsənən bu evlərə pəncərə əvəzinə kiçik dördbucaq dəliklər açdıqlarını müşahidə edirsiniz. Səhər tezdən günəşin ilk şüaları o dəliklərdən içəri düşərək, yeni bir günün başladığını xəbər verir...

Allah üçün paylaşmaq, bu paylaşma duyğusunu bizə miras qoyduqları kimi sahib çıxaraq onu ən gözəl şəkildə ibadət vəcdi ilə yaşamağın zövqünü, ləzzətini, gözəlliyini sevinc göz yaşları içində bir daha hiss etmək necə də gözəl duyğudur.

Ölkəmizdən minlərlə kilometr uzaqda yerləşən, hər tərəfi meşəlik, yaşıl bambuk ağaclarının əhatə etdiyi Afrika qitəsinin Tanzaniya əyaləti...

Uzun illər ingilis müstəmləkəsi altında əzildiklərinin və bu haqsızlığın, zülmün hələ də davam etdiyini, lakin bu çarəsizliyin pəncəsindən xilas olmaq üçün heç bir gücün, təqətin olmadığını, palçıqdan min bir əziyyətlə keçilə bilən şəhər küçələrində və yalnız günəş işıqları ilə işıqlanan, damları qamışla örtülmüş evlərdə, aclıq və səfalət səbəbiylə haldan düşmüş, məsum və çarəsiz vəziyyətdə qədrinə boyun əymiş insanların çəkingən baxışlarında gördük. Gördükcə qəlbimizi ağrıtdı bu baxışlar...

Kənardan baxdıqda ev modeli kimi görsənən bu evlərə pəncərə əvəzinə kiçik dördbucaq dəliklər açdıqlarını müşahidə edirsiniz. Səhər tezdən günəşin ilk şüaları o dəliklərdən içəri düşərək, yeni bir günün başladığını xəbər verir...

Qurban bayramından əvvəl düşdük yollara. Bayram ərəfəsində aclığın hökm sürdüyü Afrika torpaqlarında Gəncliyə Yardım Fondu adından oradakı qardaş və bacılarımızı ziyarət etdik. Osmanlının ədalət, ehtişam, şəfqət və mərhəməti əsrlər öncəsində dünyanı əhatə etdiyi kimi bu gün də Osmanlı övladları olaraq Türkiyədən ta ekvator qitəsinə - Afrikaya eyni şəfqəti və mərhəməti daşıyan, qəlbə Allah sevgisiylə döyünən, "qonşusu ac ikən özü tox yatan bizdən deyil" hədisi-şərifini bütün incəlikləri ilə öz həyatına düstur halına gətirən gözəl insanlar gördük. Və bir daha əcdadımızın ruhunu sevindirərək Osmanlı övladları olduğumuzun qürurunu yaşadık.

Evlərinin içində köhnə bir kilimi belə olmayan, yalnız torpaq üstündə yatmaqdan başqa heç bir çarəsi qalmayan bu biçərə insanların bizim kimi “səhər yeməyində nə yeyim görəsən?” –deyə düşünməsi bəlkə də xəyallarına da gəlmir.

Darussalamın və Mutvaranın kəndlərində yaşayan və həyat mücadiləsini necə verdiyini seyr etdiyimiz insanlar bəlkə də bizə insan oğlunun sahib ola biləcəyi, verilən bütün nemətlərə rəğmən bəzən nəfsinə əsir olmuş halda nankorcasına üsyanlarımızı, unutduqlarımızı üzümüzə vurulan bir şillə kimi xatırlatdı...

Quranqa Maqau kəndi səssiz və sakitdir. Heç bir həyat fəaliyyəti olmayan bu kənddə böyüklərin, yaşlıların fəryad dolu aciz baxışları qəlbimizi göynətdi. Bəlkə də

lərindəki bu ifadə insandan “əcəba, bu gün uşağımı nə ilə doyuracağam” deyərək susqun baxışlarla hesab soruşur...

Kəndin mənzərəsi adamın tüklərini ürpədir. Hətta bir yarpaq belə tərpənmir. Sanki təbiət də haqsızlığa boyun əyib, sükuta qərq olub.

Səfalətin ən son nöqtəsi deyərək biləcəyimiz bir ev vardı yaxınlıqda. Ona doğru yol aldığımızda oraya çatanda içəridə insanlıq adına utanc duyduğumuz bir mənzərə ilə qarşılaşdıq. Sözü bitdiyi an dediklər bu idi...

Qaranlıqda çətinliklə seçə bildiyimiz, quru torpağın üstündə oturmaş, paltar yerinə üstü parça ilə örtülmüş gözləri görməyən bir nənə... Tərkidünya olmuş, heç bir üsyan etmədən, gileylənmədən oturmaş,

yüz dəfələrlə bu baxışları gördükcə alışdıq artıq həmin mənzərəyə, lakin yarıçıpaq uşaqların acından ağlamağa təqətinin qalmadığını o məsum baxışlarda, həyatın verdiyi iztirablar səbəbiylə uşaqlıqlarını yaşaya bilməyən kiçik ürəklərində hiss etdik... və buna heç cür alışa bilmədik... Bu baxışlar bir qor kimi düşdü qəlbimizə və yandırdıqca yandırdı bizi...

Anaları bəlkə də heç vaxt bu uşaqların gələcəyini düşünüb nıgaran olmamışdır. Çünki onlar bu gün üçün yaşayır, sağ qala bilməyin mücadiləsini verir və sanki üz-

sanki ölümü gözləyir. Bu fani dünyanın ona layiq olduqlarını verə bilmədiyini, əsas o biri aləmdə yoxsulların bu dünyada min bir çətinliklərə, məşəqqətlərə səbirlə dözüb, əvəzində savab olaraq veriləcək mükafatları, xoşbəxtliyi, sevdiklərinə qovuşa bilməyin bəxtiyarlığını xəyal etməkdədir. Göz yaşlarımızı sahib ola bilmədik, səsimizin çata bildiyi yerə qədər hayqırmaq istədik, amma nə yazıq ki, biz də onlar kimi bu mənzərə qarşısında eyni səssizliyə büründük və ətrafı sükutla seyr etdik...

Elə bu zaman dalmış olduğumuz sükutu

*Bizi üzrlü sayın.
Bağışladığınız
hədiyyənin əvəzində
sizə verə biləcəyimiz
heç nəyimiz yoxdur.
Amma hamımız sizin
üçün beş "İxlas surəsi"
oxuyarıq, bunu
bizdən qəbul etsəniz
sevinərik.*

azyaşlı uşaqlardan ibarət bir qrupun oxuduğu ilahi sədələri pozdu. Sanki zəfər marşlarını elan edirdilər bu yaşananlara qarşı. Bir az aralıda, böyük bir ağacın nəhəng bu daqları altında dairə qurub oturan uşaqlar diqqətlə müəllimlərinin əl hərəkətləriylə oxumağa davam edirdilər... Qocaman ağac onlar üçün bir mədrəsə, torpaqsa namaz qıldıkları səccadəydi sanki. Kiçik Aişənin namazda səcdə edərkən alnına bulaşmış qumlar bizə "Əshabi-Suffə" dövrünü xatırlatdı. Necə də əzəmətli mənzərə idi. İslamın nuru bir ovuc üzlərində ulduz kimi parıldayırdı...

Güləmsəyərək başlarını oxşadıq. Lakin vərdiş etmədikləri bu təbəssüm qarşısında qorxu və ürkək baxışlarla çəkindiklərini hiss etdik. Bir anda əlimizdə onlara uzatdığımız konfetləri görüb, donmuş simalarında təbəssüm gülləri açdı. Bir konfetlə sanki dünyalara sahib olmuş kimi sevindilər. Bizim uşaqlar kimi onlar da sevindilər. Yalnız bir konfet üçün xoşbəxt olmuşdular. Görəsən, bizim uşaqlar onlar kimi sadəcə bir konfetin verə biləcəyi sevinci yaşasaydılar biz buna nə qədər dözə bilərdik...

Bir konfetdən başqa xoşbəxt ola biləcəkləri saysız oyuncaqlar, paltarlar, müxtəlif tort və şirniyyatlar ağılmıza gələr, onları bu sevincdən məhrum etməmək üçün hamısını bir-bir önlərinə qoyardıq təbii ki... Burada bir az dayanıb düşünmək

lazımdır. Görəsən həmin şərtlər altında biz yaşasaydıq və uşaqlarımız orada dünyaya gəlsəydi nə olardı... O zaman nə edə biləcəyimizi, insanlardan nələr gözləyəcəyimizi göz önünə gətirib düşünmək lazımdır.

Bu həzin görüşməimizi aciz ifadələrlə sizə ərz edərkən, bizi bir konfet qədər kiçik hədiyyə qarşılığında can evimizdən vuran bir cavabı, bir təşəkkürü sizinlə paylaşmaq istərdim. Bəlkə də ömrümüz boyu unuda bilməyəcəyimiz və həyatımızda almış olduğumuz ən gözəl təşəkkür onların bu sözləri ilə başladı:

Bizi üzrlü sayın. Bağışladığınız hədiyyənin əvəzində sizə verə biləcəyimiz heç nəyimiz yoxdur. Amma hamımız sizin üçün beş "İxlas surəsi" oxuyarıq, bunu bizdən qəbul etsəniz sevinərik.

Allahım! bizə dərgahında ən ali duyğulardan biri olan yardımlaşma, Sənin rızan üçün paylaşma duyğusu ver. Özümüz üçün istədiklərimizi mömin qardaşlarımız üçün də ürəkdən arzulamağı nəsib eylə!

Allahım! Bizi beş İxlas oxuyub bizə hədiyyə edən dostlarımızın kiçik qəlbələrindəki sevgini, üzlərindəki sevinci dəim görə bilməmiş üçün bir-birimizə qovuşdurub, birlik-bərabərlik və paylaşma duyğularımızı daha da gücləndir. Və bizi sevdinin bəndələrin zümrəsinə daxil eylə! Amin!

Müdrıklərdən öyüdlər

- * Bütün işlərində və davranışlarında elmdən istifadə etməlisən, çünki həqiqi cəmərd özünü elmə həsr edəndir.
- * Elm öyrəndiyin vaxt Allah sənə bir furqan və bir nur bəxş edər.
- * Əgər bir mömin digər möminlərin dərdlərini paylaşmazsa, kədərlərinə ortaqlıq olmazsa, aralarında iman qardaşlığı olmaz.
- * Allah tərəfindən başına bir müsibət, bir bəla gələrsə şikayət etməkdən çəkin.
- * Quran oxu və içində keçənləri anlamağa çalış ki, nə üçün endirildiyini biləsən.
- * Elmindən, əmələndən, gözəl əxlaqından yararlanma biləcəyin şəxslərlə yoldaşlıq et.
- * Allah çətin anlarda dəstəmaz alan insanın dərəcəsinə o anda yüksəldər və xətlərini silər. Çünki dəstəmaz əsasən gözlə görünməyən təmizlikdir.
- * Kimliyindən asılı olmayaraq Allahın qullarını təhqir etmə və kiçik görmə.
- * Qətiyyənlənət edən, söyən və çirkin söz söyləyən olma! Çünki mömini lənətləməyin onu öldürməkdən fərqi yoxdur.
- * Xəyanətin ən böyüyü, doğru danışdığına inanan yoldaşına yalan danışmağıdır.
- * Allah üçün tərək etdiyən şeylərə bir daha qayıtma.
- * Əgər bir camaatın liderisənsə, dua etdiyən vaxt tək cə özünə dua etmə, yoxsa xalqına xəyanət etmiş olarsan.
- * Səcdə halında duanı artır ki, Allaha ən yaxın anın səcdə anıdır.
- * Sıxıntıda olan borclunu bu sıxıntıdan qurtarmaq bir kölə azad etmək kimidir. Bunun da qarşılığı cəhənnəmdən xilas olmaqdır.
- * Allahdan qorxusu olmayanı Allah hər şeydən qorxudar.
- * İnsanların ən ağılsızı nəfs və istəklərinin arxasından qaçandır.
- * Qeybət etməkdən dilini qoru ki, bir gün əl-ayağını bağlı görməyəsən.
- * Könül incidənin cəzası nəticədə ağlamaqdır. (Könül incitdiyini anlaya bilsə.)
- * Ey bütün gecəni səhərə qədər yatan yazıq, sabah yatacağın qaranlıq yerə də bir şam hazırla.
- * Qəlbini qısqanclıqdan, dilini yalandan, gedişatını riyadan və əsas da qarnını haramdan tam mənasıyla qoruya bildinsə, imanlı olarsan.

BİR VƏFA DƏRSİ

Bu yaxınlarda xəbərlər proqramının birində ibrətli bir hadisənin şahidi olduğum zaman bu hadisəni qələmə alıb sizinlə paylaşacağımıza söz vermişdim öz-özümə. Çünki bu xəbəri izlədiyim zaman şok keçirmişdim desəm yarılmaram. Həyatda çox ibrətli hadisənin şahidi olmuşdum, ancaq bu qədər ilə heç vaxt rastlaşmamışdım doğrusu. Verdiyim sözü tutaraq sizinlə paylaşım bu ibrətli hadisəni. Onu da qeyd edim ki, xəbərlər proqramında yayınlanan reportaj rayonların birində baş verən real hadisə haqqında hazırlanmışdı.

Bir nəfər illər öncə bir iti götürüb onu balacalıqdan baxaraq böyüdür. Onun bütün günü qayğılarına qalır, əzizləyir, sözün əsl mənasında ona sahiblik edir. Bu birlik-

dəlik uzun illər davam edir. Günlərin bir günü itin sahibi sağalmaz xəstəliyin əsarətinə düşür. Elə çox keçməmiş itin sahibi haqqın rəhmətinə qovuşur. Ev sahibinin yoxluğu ev əhlinə çox təsir edir. Amma sadəcə bu yoxluq ev əhlini deyil, eyni zamanda ev sahibinin itini də kədərə qərq edir. İllərdir varlığına adət edib, qayğısını hiss etdiyi sahibi bir neçə gün idi ki, yox idi ortalıqda. Tanışdıqları gündən bu günə qədər sahibindən ən çox bir-iki gün ayrı qalmışdı. Artıq iki həftə keçmişdi, ancaq sahibi ortalıqlarda yox idi. Onun yeməyini və suyunu başqaları verirdi artıq. Bir neçə gün sahibinin yoxluğunu hiss edən heyvan bu narahatlığını ətrafdakılara da hiss etdirməyə çalışır. Ancaq nə fayda. Bu dil-siz heyvanın dərddini nə başa düşən olur,

nə də dilindən anlayıb dərdinə çarə olan. Bu minvalla yazıq heyvan sahibinin qırx mərasimi günü evin həyətindən qəbiristanlığa yollanan insanların arxasına düşüb onlarla birlikdə üz tutur qəbiristanlığa. Bir də nə görsə yaxşıdır. Birlikdə gəldiyi insanlar qəbiristanlıqda sahibinin şəkli olan bir daşın qabağında dayanıb, nə isə oxuyur, göz yaşı tökürlər. Bir müddət ətrafında baş verənləri qərribaxışlarla seyr edir. Sahibinin buradan bir daha qayıtmayacağını hiss edən heyvan gələn insanlarla bir daha evə qayıtmır. Sahibinə qarşı olan etibarını sahibinin başdaşı üzərində keşik çəkməklə göstərir. İsti, soyuq demədən, aclığa məhəl qoymadan sahibinin başdaşı üzərindən bir an belə olsa ayrılmır. Qəbiristanlığa nəzarət edən insanlar bu heyvanın sahibinə qarşı olan etibarını görərək ona qəbir daşının yanında bir yuva inşa edirlər. Eyni zamanda hər gün onun yeməyini də məhz buraya gətirirlər. Qərribəsi orasıdır ki, hər dəfə bu qəbri ziyarət edən insanları bu vəfalı heyvan qəbristanlığın çıxışına qədər ötürür və yenidən yüzlərlə qəbir daşının arasından öz sahibinin qəbir daşını tapır və keşik çəkməyə davam edir.

İlk baxışdan dilsiz və ağılsız görünən bu heyvanın öz sahibinə qarşı nə qədər etibarlı olduğu hər halda hər birimizə aydındır. Düşünə bilən hər bir kəs üçün bu hadisə nə qədər təsirli olsa da bir o qədər də ibrətamizdir.

Hətta bu yaxınlarda amerikalı bir otel sahibinin mirasının ən çox hissəsini o cümlədən 12 milyon dollarlıq sərvətini ağ rəngli "Trouble" adlı itinə qulluq edilməsi üçün ayırması və itini öldükdən sonra onun qəbrinin yanında basdırılmasını vəsiyyət etməsi, eyni zamanda 4 uşağından ikisini öz mirasından məhrum etməsi çox düşündürücü haldır. Bu

Cəmiyyətimizdə insanlar arası soyuqlaşmanın elə bir həddinə gəlib çatmışıq ki, heyvanların insanlara qarşı göstərdikləri isti münasibət bəlkə də insanlara göstəriləcək ibrətli bir mesaj olaraq qəbul edilməlidir.

hadisə ictimai qınağa səbəb olsa da, bir az düşündüyümüz zaman bu insana da haqq qazandıra bilərik hardasa. İnsanların öz doğma övladlarından görə bilmədiyi isti münasibəti itində, pişiyində axtarması normal bir hal alıb artıq. Cəmiyyətimizdə insanlar arası soyuqlaşmanın elə bir həddinə gəlib çatmışıq ki, heyvanların insanlara qarşı göstərdikləri isti münasibət bəlkə də insanlara göstəriləcək ibrətli bir mesaj olaraq qəbul edilməlidir. Səmmimiyyətlə deyə bilərik ki, bizlərdən heç birimiz bir əzizimiz rəhmətə getdiyi zaman ömrümüzü onun məzarının yanında keçirmirik. Bəlkə də bu hadisədən sonra bir az düşünməliyik. Qocalar evlərinə tərk edilən analar və atalar, yetim evlərində ata-ana sevgisindən məhrum böyüyən körpələr bizi düşündürməlidir. Bir heyvan insana qarşı bu qədər etibarlı ola bilirsə, deməli biz də bunu bacara bilərik. Aramızdakı buzlar əriməlidir artıq. Sevgi və güvən hakim olmalıdır insanlığa. İnsanlar ilk olaraq Uca Yaradının yer üzündəki xəlifəsi və ən şərəfli varlığı olan insanlığa hörmət etməyi bacarmalıdırlar. Bütün yaradılanların ən şərəflisi olduğumuz halda niyə özümüzü heyvandan daha aşağı səviyyəyə salmalıyıq ki?

Hələ heç nə gec deyil. Hər an ediləcək iş üçün münasib vaxtdır. İnsanlıq yox olmadan, biz insanlığa sahib çıxaq! İnsanlığın sonuna qoyulacaq nöqtə, bizim ömür kitabının sonuna düşmədən həyat romanımızda insanlığı sevgiylə anaq!

HƏR GƏLƏN BAXAR GEDƏR

Gəlin, könül sözü müə bir Könül Sultanının könuülləri dirildən söz-ləriylə başlayaq. Könlümüə bir şey gəlmədən, içimizdən ən təmiz duyğularla bir könül dərdiylə yanaq. Öz könlümüzdən şikayətimizi, könül əhli olanlarla paylaşaq... Könlümüzcə.

Həzrət Mövlana könül diliylə, quraqlaşan könuüllərə belə səslənir:

***Qonaqsan bu xanədə, ey könül,
Ümid etdiyinlə deyil tapdığınla gül,
Xanə sahibi nə desə o olur,
Nə kimsəyə gileylən, nə də kədərlən...***

Ey Könül, qonaqsan bu dünyada. Haradan gəldin, hara gedirsən? Bu sual səni sarsıtmırmı? Bir daha soruşaq: Hara gedirsən?

Əgər sən haradan gəldiyini bilirsənsə, hara gedəcəyini də bilərsən. Hər kəs özünə bir yol tutar. Bir izin ardınca düşər. Qaçar bihudə və biçarə. Sən bu aləmdə qonaqsan. Bir qonaq kimi bax ətrafına.

Bir qonaq kimi dad sənə təqdim edilənlərdən. Bir yolçu kimi hazır ol səfərə. Səfərin uzun, mənzilin uzaq. Arxanda qoyduqların sən yoxsan deyə ah etməirlər. Ona görə bu səfərdə arxana baxma. Çatacağın mənzilə nə aparırsan? Heybəndə nə var, onun dərdinə düş. İçindəki divarları yıx, pərdələri qaldır, bir yolçunun bağlandığı qədər bağlan dünyaya. Bil ki, bu dünya kağızdan tikilmiş sarayların keçici ləzzətləri ilə doludur. Vüslətini bir qonaq kimi tamamla.

Bu xanə nə qonaqlar gördü! Hamısı gəlib-keçdi. Hamısı fani oldu. Sən də fani-sən, ey könül. Sənin də günlərin müəyyəndir. Elə bir aləmə gedəcəksən ki, əbədiyyət şərbətini içəcək, gerçək Baqi olana qovuşacaqsan. Bu aləm sənin yerin deyil. Sən gözlərini üfüqdən yana çevir. Bax, sonsuzluq günəşi doğulmaq üzrədir. Dünya aləmindən uqba aləminə qanadlan, ey könül.

Ey Könül, başqalarından nə gözləyirsən? Nə verə bilərlər sənə dərddən və kədərdən başqa. Sən öz payına düşən təqdir əziyyətini çəkməklə məsulsan. Sənin hesabına düşən nemətlərin hesabını verə biləcəksənmi ki, başqalarına ümid bağlayırsan? Dualarına cavab verən Rəbbindən başqa heç kimə ümid bəsləmə!

Kim sənin ağrılarını dindirə bilər? Kim sənə səadət verə bilər əbədi aləminin qurtuluşu üçün Ondan başqa. Sən nə gözləsən, Allahdan gözlə. Ona yönəl, Ona sığın, Onu istə. Çünki dünya və içindəkilərin sənə təqdim etdiyi daş-qaşla bəzənmiş zəhər dolu bir kasadan başqa heç nə deyil.

Şükür ən böyük sərmayən, həmd sığınacağıın liman olsun. Bəziləri dünyanın min bir dəbdəbəli səfasında ikən, sənin heybəndə sonsuzluğa həvəsli dərdlərin, çilələrin olsun.

Ey könül, istədiyin qədər təlaşlan. İstədiyin qədər çırpın, çalış. Sən özün haqqında yazılanın bir hərfini dəyişdirə bilərsənmi? Qonaq olduğunu unutma. Ev sahibi nə təqdir etmişsə, o olar. Tədbirinlə təslim ol. Tədbirin təslimiyyətinin önünə keçməsin. Hər tədbiri al, amma təqdiri və təvəkkülü sahibinə saxla. Həzrət İbrahim kimi, "Mən aləmlərin Rəbbinə təslim oldum" de və xilas ol. "Səndən gələn mənə xoşdur. Nə gəlsə səndən gəlsin. Dərd də gəlsə, sevinc də gəlsə hamısı başım üstə." de. De ki, mərhəmət yağışları yağsın, təslimiyyətini yaşllaşırsın.

Ey könül, dərinliklərdən mehlər əs-sin. Düzənliklər kimi ucsuz-bucaqsız, dəryalar kimi dərin və geniş ol. Sevgi bulaqlarından hər kəs doyunca içsin. Ürəklərə səpilən bir damla kimi ağrıları dindir,

*Ey könül, elə yan ki, nəfəsin qatılmış
ürəkləri əritsin. Ayrılığı dərd edib
kədərənmə, səbəbsiz yerə üsyan edib
küsmə. Hüzn könlə dərmandır. Könül
eşqə gedən yolda dərdə möhtacdır.
Mənliyindən sıyrıl artıq.*

sevgiləri yaşllaşdır. Bir quş tükü kimi yüngül, bir şəbnəm kimi aydın ol. Sənə baxanlar ürəklərində sevinc hiss etsinlər. Saf könüllərin aynası ol. Sənə gələnələr sonsuz bir dəryadakı kimi olsunlar. Heç kimə qaş-qabaq tökmə. Heç kimdən incimə. Gileylənmə. Sən kimsən ki, gileylənirsən! Sənə bu qədər nemət verən, sənin işlədiyin üsyanlar qarşısında bir dəfə belə gileyləndimi? Bu qədər qəflətinin əvəzində əfv qapılarını üzünə bağladımı? Həmişə tövbə qapılarını açıq saxlamadımı?

Ey könül! Gileylənməyə haqqın yoxdur. Kədərənməyə də. Giley qəlbi qaranlıqların işidir. Mömin qəlb daim həmd halında olmalıdır. Könüllərin iksiri özündən başqa ürəklərin qurtuluşu üçün yamamadır.

Yan, ey könül yan! Yan ki, yuxudan oyanasan. Əlbəttə vardır səni eşidən, ahını eşidib, halını anlayan.

Ey könül, elə yan ki, nəfəsin qatılmış ürəkləri əritsin. Ayrılığı dərd edib kədərənmə, səbəbsiz yerə üsyan edib küsmə. Hüzn könlə dərmandır. Könül eşqə gedən yolda dərdə möhtacdır. Mənliyindən sıyrıl artıq.

Ey Könül, küsmə, incimə, incitmə! Sənə gələnələrin sonsuz dəryası ol! Söhbətinlə bulaq kimi çağla! Sən içinə sığırdığın dünya qədərsən. Kiçik xəyalların, bihudə həvəslərin ardından qaçsan, onlar səni ucalara deyil, alçaqlara çəkərlər. Sən də bayağı hisslərlə birlikdə yox olub gedərsən.

İKİ NURUN SAHİBİ

“İman gətirib yaxşı işlər görənlərə pis əməllərdən çəkinib iman gətirdikləri, saleh əməllər etdikləri, sonra pis əməllərdən çəkinib iman gətirdikləri, sonra yenə də pis əməllərdən çəkinib yaxşı işlər gördükləri təqdirdə, (haram edilməmişdən əvvəl) daddıqları (yeyib içdikləri) şeylərdən ötrü günah tutulmaz. Allah yaxşı iş görənləri sevər!” (əl-Maidə, 93)

Aləmlərə rəhmət olaraq göndərilən axır-zaman nəbisi Məhəmməd (s.ə.s) dövründə yaşama şəərəfinə nail olmuş insanların həyat yolunu anlatmaq olduqca çətin və məsuliyyətli bir işdir. Baş vermiş hadisələri vərəqlərin iki ölçülü formatında (en və uzunluq) qəblərin qavraya biləcəyi bir müstəviyə daşınması bizi İslam dininin bütün zənginliyini tanıma səadətinə qovuşdura bilər. Bu mübarək əsrin ən qiymətli nümayəndələrindən biri də sözsüz ki, iki

nurun sahibi olan Hz. Osmandır (r.a). Əmir-əl-möminin Hz. Əlinin bildirdiyinə görə yuxarıda izlədiyimiz ayə Hz. Osman haqqında nazil olmuşdur.

Rəsulullahın (s.ə.s) Allaha olan təzimini bacardıqları nisbətdə həyatlarına tətbiq etmə istiqamətində yarışan səhabə nəslinin içərisində Hz. Osman xüsusi həyası ilə seçilirdi. “Quran oxumadan bir gün və ya gecə keçirməkdən əsla rahatlanmaram!” deyən Hz. Osmanın bəşər övladlarına ünvanladığı həya dərsləri insan ilə Rəbbi arasında cərəyan edən bağlılığa bir dirilik gətirir. Rəvayət edildiyinə görə Hz. Osman qapıları bağlı bir vəziyyətdə evdə olanda yuyunmaq üçün paltarlarını tam çıxartmazdı. Həyası belini doğrultmasına mane olurdu. Bu anlayışı Allah dərgahındakı dəyəri də könüllərdə heyranlıq yaradacaq dərəcədə ali idi. Rəsulullah (s.ə.s) bunu necə də gözəl ifadə etmişdir:

“Hz. Osmanı (r.a) evləndirəcək bir dulun atası, bir dulun qardaşı, bir dulun böyüyü yoxdurmu? Mən iki qızımı ona verdim. Vəfat etdilər. Yenə qızım olsaydı, ona verərdim. Mən bu nikahı göydən gələn vəhy ilə etdim.” (Suyuti, Camiul-Kəbir)

Hz. Osman (r.a) mükəmməl bir Quran aşiqi idi. Qurana olan hədsiz sevgisini o, belə dilə gətirirdi:

“Əgər qəlbləriniz təmizlənmiş olsaydı, Allahın kəlamından doymazdınız.”

Xəlifəlik müddətinin sonuna kimi, yəni şəhid edilincəyə qədər Hz. Osmanın (r.a) sərgilədiyi davranış Quran ilə eyniləşmə mədəniyyətini Adəm övladına incəliklə ərz edən böyük bir məktəbdir.

Hz. Osmanın (r.a) xəlifəlik dövrünün son illəri Mədinədə ictimai-sosial vəziyyətin olduqca gərginləşdiyi bir zaman kəsiminə təsdiq edirdi. Xəlifəyə yönələn etirazlar və ona vəzifədən getməsi üçün edilən haqsız tələblər həyatını Quran əxlaqına və Rəsulullahın sünnəsinə olan bağlılığa həsr etmiş Hz. Osmanı narahat edirdi. Bu məqamlarda necə davranacağını daha əvvəldən Allah Rəsulu (s.ə.s) ona belə bildirmişdi:

“Ey Osman! Allah sənə bir köynək (xəlifəlik) geydirəcək. Əgər insanlar onu sənənin əynindən çıxartmaq istəsələr, razı olma!” (Suyuti, Camiul-Kəbir)

Hz. Osman Nəbəvi təlimata uyğun olaraq təmizlənməmiş nəfsləri ilə dünyanı dəyərləndirənlərin tələblərinə əhəmiyyət vermədən xəlifəlik məsuliyyətini yüksək əxlaq və həyasına sığınaraq davam etdirirdi. Dünya imtahanının ən ağır sualları qarşısında Quran ayələri ilə bəslənən mahiyyəti ona duruş gətirməyə imkan yaradırdı:

“Onlar sizə əziyyət verməkdən başqa bir zərər yetirməzlər.” (Ali-İmran, 111)

Fitnənin görünməmiş ölçülərdə vüsət aldığı bu dövrdə ağılları təlaşa bürüyəcək hadisələrin bir-birini əvəzləməsi və ümid-sizlik yaradanların yaramazlığı qarşısında

Hz. Osman təmkinlə yenə də öz Rəbbinə bağlanmışdı:

“Allahın sənə vəkil olması kifayət edər.” (Əhzab, 48)

Beləcə, Quran həqiqətlərinə böyük bir şöqlə sarınan Hz. Osmanın (r.a) qəlbi ilahi rəhmətin və dəstəyin himayəsində çırpınırdı. Nə qədər də ibrətlidir ki, şəhid edildiyi zaman süzülən qanının ilk damlları həmin anda oxuduğu mübarək kitabımızın bu ayələrinə sığınmışdı:

“Allah sənə kifayət edər. O, (hər şeyi) əşidəndir, biləndir.” (əl-Bəqərə, 137)

İlahi rəhmətin bərəkət çeşməsindən qidalanan Hz. Osman (r.a) son duasında Rəbbindən bunları diləmişdi:

“Ya Rəbbi! Ümməti-Məhəmməd arasındakı ayrışeçkiliyi qaldır və onları birləşdir.”

Bu diləyi ilə Allah dostlarının bildirmiş olduğu İlahi mərifət nurunu ətrafına saçan Hz. Osmanın insanları həqiqət aləminə dəvəti necə də möhtəşəmdir:

“Zahid nəfsi ilə xalqa baxar, onlara düşmən kəsilər və kədərlənər. Arif isə yaradılmışlara şəfqətlə bəzənmiş gözlərlə baxar və fərəhlənər.”

Rəvayət edildiyinə görə Hz. Osman (r.a) vurularkən: “Bismillahi təvəkkəltu aləllah / Allahın adı ilə. Mən Allaha təvəkkül etdim” demiş, vücudundan qan damlayınca da: “Sübhanəllahilazim / Uca olan Rəbbimi təsbih edir, Onu hər cür nöqsan sifətlərdən uzaq tuturam” demişdir.

Hz. Osmanın (r.a) Quran ilə bütövləşən həyatının hər bir anı insanı Quran əxlaqına sarılmağa vadar edən məqamlarla doludur. Bu gün də canlılığını itirməyən o vaxtkı fəaliyyəti ilə insan övladının qarmaqarışıq və ziddiyyətli təbiətinin Quranın mübarək iqliminə köklənməsində yardımçı olması Hz. Osmanı bir hidayət rəhbəri olaraq ilahi rəhmətə susamış olan qəlblərə tanıdır:

“Rəbbinizdən sizə parlaq dəlillər gəlmişdir. Kim (onları) görsə, öz lehinə, kim görməsə, öz əleyhinədir.” (əl-Ənam, 104)

HAQQ DOSTLARINDAN HİKMƏTLƏR -Loğman Həkim ﷺ- 1

Hikmətli nəsihətləriylə dillərə dastan olan Həzrət Loğman ﷺ zahiri və batini həkimlərin piridir. Rəvayətlərə görə Əyyub ﷺ ilə qohumdur¹ və bir çox peyğəmbərə xidmət etmişdir.

Loğman Həkim peyğəmbər, yaxud da vəlidir. Lakin İslam alimlərinin çoxu onun peyğəmbər deyil, hikmət və təqva sahibi, təfəkkür əhli, saleh bir şəxs olduğu qənaətindədirlər.

Loğman ﷺ-in "hikmət" əhli olduğu, Qurani-Kərimdə onun adıyla adlandırılan surədə belə bəyan edilməkdədir:

"Həqiqətən, Loğmana: "Allaha şükür et!" (deyə) hikmət verdik..." (Loğman, 12)

Hikmət əşyanın həqiqətini və sirrini idrak edə bilməkdir.

Hikmət həqiqətləri idrak xüsusunda ağla acizliyini dərk etdirməkdir. Ağlla qavrana bilməyən bir çox sirr ancaq hikmətlə açıla bilər. Kainatdakı ilahi təcəllilər də hikmət nəzəriylə oxunur.

Hikmət əşyanın həqiqətini və sirrini idrak edə bilməkdir. Hikmət həqiqətləri idrak xüsusunda ağla acizliyini dərk etdirməkdir. Ağlla qavrana bilməyən bir çox sirr ancaq hikmətlə açıla bilər. Kainatdakı ilahi təcəllilər də hikmət nəzəriylə oxunur.

Əgər hikmət olmasaydı, sirlər açılmazdı. Əgər sirlər açılmasaydı, könüllər irfan iqlimindən feyziyə olmazdı. Həzrət Mövlana, Abdülqadir Ceylani, Yunus Əmrə, Şah Nəqşbənd, Hüdəyi və digər Haqq dostları, yəni mömin könüllər üçün müstəsna bir istiqamət və təqva meyarı olan böyük şəxsiyyətlər yetişməzdi.

Hikmət bulaqları, ancaq təzkiyə olmuş qəlbə qaynar. Beləliklə mömin həm Allahın, həm də Allah Rəsulu ﷺ-in təzkiyə və tərbiyəsi altında daxili aləmini məsivadan təmizləyə bildiyi, yəni təzkiyə edə bildiyi nisbətə səlim bir qəlbə nail olar.

Elmin son hədəfi də, hikmətdə dərinləşməkdir. İlahi sənətin "Quran, kainat və insan"da sərgilədiyi sonsuz müəmmalarını həll etməkdir. Hər zərrədə mövcud olan ilahi qüdrət və əzəmət təcəllilərini idrak edə bilməkdir.

Məsələn, tibb elmi Allahın bədənə yerləşdirdiyi böyük qayda-qanunlarla ma-

raqlanar. Botanika da torpaqdan bitən nəbatata qoyulan ilahi qanunları öyrənir. Hikmət isə bütün elmlərin öyrənmək istədiyi qanun və qaydaların sahibini tanıya bilməklə məşğuldur. Çünki elmdən məqsəd məlumatları zəhnə yerləşdirmək deyil, o məlumatlar ətrafındakı sirr və hikmətləri qəlbin idrak edə bilməsidir. Bu da qəlbdə ilahi nurun təcəllisi ilə mümkündür.

Allah-Təala buyurur:

“Allah istədiyi şəxsə hikmət (elm, mərifət, müdriklik) bəxş edir. Kimə hikmət bəxş edilmişsə, ona çoxlu xeyir (əbədi səadət) verilmişdir. Bunu ancaq ağıllı adamlar dərk edirlər!” (əl-Bəqərə, 269)

Həqiqətən elm, irfan və mənəvi kamillik nəticəsində qula Rəbbi tərəfindən lütf edilən hikmət söz, qərar və davranışlarda dəqiqlik üstünlüyünü də özü ilə gətirər. Təfsirçi Zəməxşəri Loğman Həkimin hikmətlərinə bir misal olaraq bu ibrətli hadisəni nəql edir:

Bir gün Davud عليه السلام Loğman Həkimdən bir qoyun kəsib ən yaxşı yerindən iki tikə gətirməsini istəmişdi. Loğman Həkim də kəsdiyi qoyunun dilini və ürəyini ona gətirdi. Aradan bir neçə gün keçdikdən sonra Davud عليه السلام yenə Loğman Həkimdən bir qoyun kəsib bu dəfə də heyvanın ən pis yerindən iki tikə ət gətirməsini istədi. Loğman Həkim yenə qoyunun dilini və ürəyini gətirdi. Həzrət Davud ona bunun hikmətini soruşduqda belə cavab verdi:

"-Bu ikisi yaxşı olsa, bunlardan daha yaxşısı; pis olsa da, bunlardan daha pisi olmaz!.." (Zəməxşəri, Kəşşaf, V, 18)

Həqiqətən qəlb və onun tərcüməçisi olan dil insanın iki dünyada səadət və ya

fəlakətinə səbəb olan ən həyati üzlərdir. Əbədi səadətin ilk şərti olan iman dil ilə iqrar, qəlb ilə təsdiq nəticəsində hasil olar.

Peyğəmbərimiz ﷺ də bir hədisi-şəri-fində:

“Xəbəriniz olsun ki, bədəndə bir ət parçası vardır. O yaxşı olsa, bütün bədən yaxşı olar; o xarab olsa bütün bədən xarab olar. Həmin ət parçası qəlbdir.” buyurmuşdur. (Buxari, İman, 39)

Yenə Allah Rəsulu ﷺ fəzilət əhli səhabələrindən biri olan Muaz رضي الله عنه a mənəvi tərəqqisi və əbədi qurtuluşu üçün hər səfərində; “Bu da kifayət etməz, ey Muaz!” deyərək, ardarda bir çox əmr və tövsiyələr

buyurmuş, ən son da da:

“- Sənə (saydığım) bütün bu (fəzilətli əməllərin məqbul olmasının) özünə bağlı olduğu şeyi (məsələnin can damarını) bildirimmə?” buyurmuşdur. Muaz رضي الله عنه:

“- Bəli, bildir, ya Rəsulallah!” dedikdə Peyğəmbərimiz ﷺ dilini tutmuş və:

“- Dilini qoru!” buyurmuşdur.

Muaz رضي الله عنه:

"-Biz danışdıqlarımızdan da hesaba çəkiləcəyikmi?" deyə soruşduqda Pey-

ğəmbərimiz ﷺ:

“- Allah kömək olsun, ey Muaz! İnsanları üzə üstə cəhənnəmə sürükləyən ancaq dillərindən çıxanlardır!” buyurmuşdur.²

Buna görə də məsuliyyətsiz söz söyləməkdən diqqətlə çəkinmək lazımdır. Ağızdan çıxan sözlərin hansı mənalara gəldiyini dəqiq hesablamaq lazımdır. Nəcə ki, başqa hədisi-şəriflərdə də Peyğəmbərimiz ﷺ belə buyurmuşdur:

“Bəndə ölçüb-biçmədən bir söz deyər, buna görə cəhənnəmin şərqisi ilə qərbi arasın-

dan daha uzaq bir yerinə düşər.” (Buxari, Rıqaq, 23)

“Bəndə Allahın xoşuna gələn bir söz söyləyər, lakin onunla Allahın razılığını qazanacağı heç ağılına gəlməz. Halbuki Allah o söz səbəbiylə özünə qovuşacağı qiyamət gününə qədər o kimsədən razı olar.

Yenə bir bəndə də Allahın qəzabını cəlb edən bir söz söyləyər, lakin həmin sözün onu Allahın qəzabına düşür edəcəyini düşünməz. Halbuki Allah o adama həmin pis söz səbəbiylə özünə qovuşacağı qiyamət gününə qədər qəzəb edər.” (Tirmizi, Zöhd, 12; İbn Macə, Fitən, 12)

Demək ki, hiss və fikirlərin mənbəyi olan qəlbə və onun tərcüməçisi sayılan dilə sahib olmaq hədsiz dərəcə əhəmiyyətlidir.

Məhz bunun kimi saysız həqiqətlərə diqqət çəkən Loğman عليه السلام ın hikmətli sözləri və xüsusilə oğluna etdiyi nəsihətləri Qurani-Kərim, hədisi-şəriflər və bəzi mötəbər kitablar vasitəsiylə günümüzə qədər gəlib çatmışdır. Zahir və batini həkimlərin piri olan Loğman Həkimdən əbədi səadət resepti olan bir neçə nəsihət:

Loğman عليه السلام buyurur:

“...Oğlum! Allaha şərik qoşma. Doğrudan da, Allaha şərik qoşmaq böyük zülmdür! (Ağır günahdır!).” (Loğman, 13)

Səadətin dəyişməz qaydası ağıl vəhyə tabe etmək, qəlbi gözəl əxlaq ilə bəzəmək və bu sayədə həyatın acı və şirin sürprizlərinə razı ola bilməkdir. Həmçinin əsl səadət həyatın eniş və yoxuşlarını olduğu kimi qəbul etmək, məşəqqətlərinə dözmək, xətalərin düzəlməsi üçün cəhd göstərmək, hər şeyin gözəl tərəfini görmək, qəhr içində gizli lütfərdən qafil qalmayıb daim aləmlərin Rəbbinə təslim olmaqla mümkündür.

[Kamil bir mömin Allahın varlıq və birliyinə şəxsiz-şübhəsiz iman etmiş insandır. Bu səbəbdən kainatda baş verən bütün hadisələrdə Haqq-Təalanın yeganə hökmran olduğunun şüur və idrakı içində yaşayar. Çünki tövhid inancı şərikliyi qəbul etmir.

Ən böyük zülm olan şirk, qulu əbədi cəhənnəmə düşür edər. Şərik qoşmaq, inkar etmək və ya münafıqlıq etməklə qul Rəbbinə və tövhid əhlinə heç bir zərər verə bilməz. Lakin özünü əbədi əzaba düşür etdiyi üçün nəfsinə ən ağır şəkildə zülm etmiş olar. Bu həqiqət ayeyi-kərimələrdə belə ifadə buyurulur:

“İnsanlar içərisində elələri də vardır ki, iman gətirmədikləri halda: “Biz Allaha və qiyamət gününə iman gətirdik”, -deyirlər. Onlar elə güman edirlər ki, (qəlblərində olan küfrü gizlətməklə) Allahı və möminləri aldadırlar. Bilmirlər ki, əslində ancaq özlərini aldadırlar.” (əl-Bəqərə, 8-9)

“Həqiqətən, Allah insanlara zərrəcə zülm etməz, lakin insanlar özləri özlərinə zülm edirlər!” (Yunus, 44)

Digər tərəfdən ibadət və saleh əməllərdə Allah rızasından başqa məqsədlər güdmək, ixlası yox edən rıya və göstərişə qaçmaq da gizli şirkə düşmək deməkdir. Edilən əməllərə faniləri və ya nəfsani mənfəətləri ortaq etmək o əməllərin boşa çıxmasına səbəb olar.

Allah-Təala bir hədisi-qüdsidə belə buyurur:

“Mən şərik qoşulmağa ən ehtiyacsız olanam. Kim bir əməl işləyər və bu əməldə Mənə başqasını ortaq qoşarsa, o kimsəni qoşduğu ortaqla baş-başa qoyaram.” (Müslim, Zöhd, 46)

Allah Rəsulu ﷺ də səhabələrinə:

“Diqqət edin; sizin üçün Dəcaldan daha çox qorxdığım şeyin nə olduğunu söyləyimm?” deyər soruşdu.

Ən böyük zülm olan şirk, qulu
 əbədi cəhənnəmə düşər edər.
 Şərik qoşmaq, inkar etmək və ya
 münafiqlik etməklə qul Rəbbinə
 və tövhid əhlinə heç bir zərər verə
 bilməz. Lakin özünü əbədi əzaba
 düşər etdiyi üçün nəfsinə ən ağır
 şəkildə zülm etmiş olar.

Səhəbələr:

“- Buyur, ya Rəsulallah!” dedilər.

Həzrət Peyğəmbər ﷺ belə buyurdu:

“- *Qorxduğum həmin xüsus gizli şirkdir. Məsələn, namaza duran birini düşünün. Bu kimsə başqa biri tərəfindən müşahidə olunduğunu hiss etdiyi üçün namazını diqqət edərək qılar.*” (İbn Macə, Zöhd, 21)

Demək ki, Allah-Təala ibadətlərə fani-lərin ortaq edilməsini istəmir. Haqdan qey-risini hədəfləyən bir ibadət artıq ibadət deyil, əksinə, bir cinayətdir. Nümayiş üçün qılınan namaz kənardan nə qədər xoş görünsə də, daxili gizli şirkə ləkələndiyi üçün Allah qatında dəyərsizdir, üstəlik Haqqın qəzəbini də cəlb edər. İçinə bir damla nəcasət düşən bir bulaq suyunun bütün ləzzət və saflığını itirdiyi kimi, niyyətə fani mənfəətləri ortaq edən xəstə və qafil ürəklərin ibadətləri də eyni qəbiləndir.

Gizli şirk sayılan riya və göstəriş üçün qulluq etməyin çox həzin bir aldanış və faciəvi bir axirət iflası olduğu, bu hədisi-şərifdə nə qədər də ibrətli şəkildə ifadə edilmişdir:

“*Qiyamət günündə əleyhində ilk hökm edilən insanlar bunlardır:*

Birincisi şəhid edilən kimsədir. O, Allahın hüzuruna gətirilər. Allah ona bəxş etdiyi nemətləri sayar. O da, bunları etiraf edər. Haqq-Təala:

“- *Elə isə bunların əvəzində nə etdin?*” deyər soruşduqda o adam:

“- *Ya Rəbbi! Sənin uğrunda şəhid edildim.*” deyər.

Allah-Təala buyurur ki:

“- *Yalan deyirsən! Sən yalnız qorxusuz və cəsur olduğunu desinlər deyər döyüşdün. Həqiqətən elə də deyildi.*”

(Sonra) onun haqqında əmr verilər və atəşə atılana qədər üzü üstə sürüklənər.

İkincisi elm öyrənən, başqalarına da öyrədən, həmçinin Quran oxuyan adamdır. O hüzurə gətirilər. Allah ona olan nemətlərini sayar. O da etiraf edər. Haqq-Təala:

“- *Bunların əvəzində nə etdin?*” deyər soruşduqda:

“- *Elm öyrəndim. Onu başqalarına da öyrətdim. Sənin uğrunda Quran da oxudum.*” deyər.

Allah-Təala buyurur ki:

“- *Yalan deyirsən! Sən elmi ancaq alim olduğuna desinlər deyər öyrəndin; Quranı da ancaq o qaridir, qiraət əhlidir deyilsin deyər oxudun. Həqiqətən, elə də deyildi.*”

Sonra haqqında əmr olunur və atəşə, yəni cəhənnəmə atılana qədər üzü üstə sürüklənər.

Üçüncüsü Allahın (imkan baxımından) üstün qıldığı, malın hər növündən verdiyi adamdır. O hüzurə gətirilər. Allah ona verdiyi nemətlərini sayar. O da bunları etiraf edər. Haqq-Təala:

“- *Elə isə bunların əvəzində nə etdin?*” deyər soruşduqda həmin adam:

“- *Haqqında infaq edilməsini əmr etdiyən heç bir yolu ehmal etmədim. Malımı yalnız Sənin yolunda xərclədim.*” deyər.

Allah-Təala buyurar:

“- Yalan deyirsən! Onları ancaq comərd olduğunu söyləsinlər deyə etdin. Necə ki, elə də deyildi.”

Sonra haqqında əmr edilir və cəhənnəmə atılana qədər üzü üstə sürüklənər.” (Müslim, İmarə, 152)

Deməli, gizli şirk olan riya, ən məqbul əməlləri belə boşa çıxarıb sahibini ilahi qəzəbə düşür edər. Bu səbəblə mömin ibadət və itaətlərində bu ilahi xitabı əsla unutmamağa cəhd etməlidir:

“... Kim Rəbbi ilə qarşılaşacağına (qiyamət günü dirilib haqq-hesab üçün Allahın hüsurunda duracağına) ümid bəsləyirsə (yaxud qiyamətdən qorxursa), yaxşı iş görsün və Rəbbinə etdiyi ibadətə heç kəsi şərik qoşmasın!” (əl-Kəhf, 110)]

Loğman عليه السلام buyurur:

“Oğlum, (dünyada gördüyün hər hansı yaxşı, yaxud pis iş) bir xardal dənəsi ağırlığında olsa da, bir qayanın (daşın) içində, yaxud göylərdə və ya yerin təkində olsa da, Allah onu (qiyamət günü) ortaya gətirər (onun haqq-hesabını çəkər). Həqiqətən, Allah lətifdir (bütün incə, nazik işləri biləndir; lütfkardır), (hər şeydən) xəbərdardır!” (Loğman, 16)

[Yenə ayeyi-kərimələrdə buyurulur:

“Ey Rəbbimiz! Sən bizim gizli saxladığımız və aşkar etdiyimiz hər şeyi (bütün gizli və aşkar əməllərimizi) bilirsən. Yerdə də, göydə də Allahdan gizli heç bir şey qalmaz!” (İbrahim, 38)

“Kim (dünyada) zərrə qədər yaxşı iş görmüşdürsə, onu (onun xeyrini) görəcəkdir (mükafatını alacaqdır). Kim də zərrə qədər pis iş görmüşdürsə, onu (onun zərərini) görəcəkdir (cəzasını çəkəcəkdir).” (əz-Zilzal, 7-8)

Haqq-Təala bütün xeyirlərə təvəssül edək deyə ilahi əfv, riza və məhəbbətinin hansı xeyirdə olduğunu gizləmişdir. Rəbbimizin razılığı bəzən çox böyük bir əməldə, bəzən orta, bəzən də kiçik kimi görünən bir əməldə gizlidir. Bu səbəblə heç bir xeyir kiçik və əhəmiyyətsiz deyil. Allah-Təala gizli-açıq, böyük-kiçik, işlənən heç bir xeyri puç etməz. Mömin daim Allah üçün yaxşılıq işləməyə, xeyirlərə açar, şəər əməllərə kilid ola bilmə arzu və həyəcanıyla əlindən gələn səyi göstərməlidir.

Digər yandan Allah bütün günahlardan çəkinək deyə qəzəbinin hansı günahda təcəlli edəcəyini də gizli saxlamışdır. İlahi qəzəb də bəzən böyük, bəzən orta, bəzən də kiçik bir günahda təcəlli edə bilər. Bu səbəbdən kiçik günahları yüngül görüb əhəmiyyət verməmək, böyük bir aldanışdır. Çünki Rəsulullah ﷺ belə buyurmuşdur:

“Kiçik görülən günahlardan çəkinin! Çünki o (kiçik günah)lar bir adamda toplanar və nəticədə onu həlak edər.” (Əhməd, I, 402-403; V, 331)

Bunun üçün də Haqq dostları:

“Kiçik günahlar tərk edilməyib ısrarla işləndikcə, artıq kiçik olaraq qalmaz, böyük günaha çevrilər.” buyurmuşlar.

Tabiundan Bilal bin Sadın bu xəbərdarlığı da nə qədər mənalıdır:

“Günahın kiçikliyinə baxma! Kimə üsyan etdiyinə, kimə qarşı günah işlədiyinə bax!”

Loğman buyurur:

“Mən hikməti korlardan öyrəndim.

Çünki onlar dəyənəkləriylə, çəlikləriylə bir yeri yoxlamadan addım atmazlar.”

[Həyatın hər mərhələsində qarşılaşılan saysız günah tələləri diqqət edilmədiyi təqdirdə qiyamət günü əldə partlayacaq bir bombaya bənzəyər. Haqq-Təalanın razılığına uyğun olub-olmadığına baxmadan, halal və ya haram olduğu düşünülmədən edilən hər hərəkət belədir. Mömin görəcəyi hər işi ilk növbədə ilahi ölçülərlə hesablamalı, dünyasına və axirətinə faydalı olduğu təqdirdə etməli, əks halda ondan uzaq durmalıdır. Halal olub-olmadığını yoxlamadan heç bir qidanı ağzına qoymamalıdır.

Mövlana həzrətləri: *“Hətta bir köpək belə atılan sümüyü və ya çörəyi iyləmədən yeməz.”* buyurur. Deməli, halal-haram, xeyir-şər, haqq-batıl demədən şüursuzca mənfəətlərin arxasınca qaçmaq insanı heyvanlardan da aşağı bir vəziyyətə salan dərin bir qəflətdir.

Yenə Mövlana həzrətləri *“Kor olan bir kimsə belə, nöqsansız bir günəşin çıxdığını*

hərərətindən anlayar.” buyuraraq ilahi ölçülərə qarşı ağılsız və duyğusuz qalmağın ən faciəvi idrak korluğu olduğunu ifadə edir. Belə bir qəflət və qarışıqlığa isə qəlbi ölümlərdən başqa heç kəs düşməz. Necə ki, **Ömər bin Əbdüləziz** buyurur:

“Haramlar bir atəşdir. Ona ancaq qəlbi ölmüş insanlar uzanar. Əgər əl uzadanlar diri olsaydılar, o atəşin yangısını şübhəsiz ki, hiss edərdilər.”

Qısacası, mömin ilahi bir imtahan məkanını olan bu dünyada sanki minalı bir ərazidə gəzirmiş kimi, addımlarına diqqət yetirmək məcburiyyətindədir. Çünki Rəbbimizin bizdən istədiyi “təqva həyatı” da bu həssaslıq ilə yaşamağı zəruri qılar.

Bu misal təqvanın mahiyyətini necə də gözəl xülasə edir:

Həzrət Ömər bir gün Übey bin Kabdan təqvanın nə olduğunu soruşur. Übey da ona:

“- Sən heç tikanlı bir yolla getdinmi, ey Ömər?” deyir.

Həzrət Ömər:

“- Bəli, getdim.” cavabını verdikdə bu səfər:

“- O zaman nə etdin?” deyər soruşur.

Həzrət Ömər :

“- Paltarımın ətəyini yıxdım və tikanların mənə zərər verməməsi üçün bütün diqqətimi cəlb etdim.” cavabını verdi.

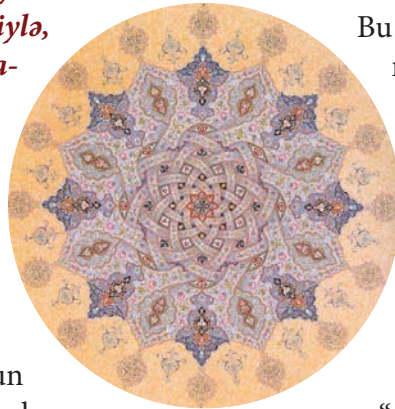
Übey bin Kab :

“- Bax, təqva budur.” dedi.

Təqvanın ən gözəl təzahürü küfr, nifaq və şirkdən, eynilə atəşə düşməkdən qaçmış kimi qaçmaq, Allahın əmrlərini haqqıyla əda etmək və qadağanlarından ehtiyatla çəkinməkdir.]

Loğman buyurur:

“Ey oğlum! Könünü kədər və qəmlə məşğul etmə! Ağgözlükdən uzaq ol! Qədərə

razı ol! Allah tərəfindən sənə verilənə qənaət et ki, həyatın gözəlləşsin, qəlbin fərhlə dolsun və həyatdan zövq alasın.

[Rəbbimiz buyurur:

“İnsana gəldikdə, nə zaman Rəbbin onu imtahana çəkib ehtiram etsə, ona bir nemət versə, o: “Rəbbim mənə ehtiram göstərdi!” – deyər. Amma nə zaman (Rəbbin) onu imtahana çəkib ruzisini əskiltə: “Rəbbim məni alçaltdı (mənə xor baxdı)!” – söyləyər.” (əl-Fəcr, 15-16)

Könlə sevinc verən təcəlli və hadisələr qarşısında razı olub, bunun əksinə, qəm və kədər verən hadisələr qarşısında küskünlük göstərmək qulluq ədəbinə uyğun gəlməz. İnsan mənəvi kamilliyin zirvəsinə çatmadıqca, bu bəşəri zəiflikdən asanlıqla xilas ola bilməz. Nəfsini təzkiyə edib “Radiyə” mərtəbəsinə çatdığı zaman isə ilahi iradənin xeyir və ya şər şəklində təcəlli edən bütün qəza hökmlərinə tərəddüdsüz təslim olub razılaşar, şikayət və küskünlüyü unudar. Belələri haqqındakı ilahi müjdə necə böyükdür:

“Ey (öz imanından, əməlindən və Allahın vədindən) xatircəm olan kəs! (Və ya: “Ey arxayın nəfs!”) Dön Rəbbinə, sən Ondan razı olaraq, O da səndən! (Əməlisaleh) bəndələrimin zümrəsinə daxil ol! (Onlarla birlikdə) Cənnətimə varid ol!” (əl-Fəcr, 27-30)

Səadətin dəyişməz qaydası ağılı vəhyə tabe etmək, qəlbi gözəl əxlaq ilə bəzəmək və bu sayədə həyatın acı və şirin sürprizlərinə razı ola bilməkdir. Həmçinin əsl səadət həyatın eniş və yoxuşlarını olduğu kimi qəbul etmək, məşəqqətlərinə dözmək, xətlərin düzəlməsi üçün cəhd göstərmək, hər şeyin gözəl tərəfini görmək, qəhr içində gizli lütfərdən qafil qalмайыb daim aləmlərin Rəbbinə təslim olmaqla mümkündür.

Mövlana həzrətləri necə də gözəl buyurur:

*“Sənin daxili aləmin bir mehmanxana kimidir. Sevinclər də kədərlər də gəlib keçicidir. Nə sevinclərə aldan, nə də qəmləri özünə dərd et! Qəmlər sevincinə mane ol-
sa, kədərlənmə! Çünki qəmlər -səbir etsən-
sənin üçün sevinc və xoşbəxtlik hazırlamaq-
dadır.”]*

Haqq-Təala hər birimizi nəfs və iblisin hiylə və tələlərini tanıyıb onlardan Rəbbinə sığınan; üsyanı nəfsinə, itaəti Rəbbinə göstərən; nə halda olursa-olsun Haqqa təslimiyyətin sevinc və səadəti içində yaşayan saleh bəndələrindən etsin.

Amin!

1. Bax. Sələbi, *Ərais*, s. 391.

2. Hadisənin təfsilatı üçün bax. Tirmizi, İman, 8; İbn Macə, Fitən, 12.

MÜƏLLİMİN GÜNDƏLİYİNDƏN

Tələbəni yaralı bir quş kimi görüb ona şefqət və mərhəmətlə yanaşmaq lazımdır. Çünki şefqət və mərhəmət təmiz vicdanlar yetişdirmək üçün ən təsirli iksirdir.

Mərhəmət tərbiyəçinin qəlbində heç vaxt sönməyən bir atəş kimidir.

Mərhəmət və şefqətdən məhrum, mənfəətpərəst bir insana tərbiyəçi vəzifəsi vermək insanlığa zülm etməkdir.

Gül və çiçək mənzərələri ən nadan bir insana belə təbəssüm etdirdiyi kimi, insanlara rəhbərlik edən kəslər də bu cür gül təbiətli olmalı, ən qatı qəlbləri belə yumşaldıb, ən qəşqabaqlı çöhrələri də gülümsədə bilməlidirlər.

Tərbiyəçinin ən çox diqqət edəcəyi məsələ nöqsanı nəfsindən, müvəffəqiyyəti Rəbbindən bilməkdir.

Tərbiyəçi öz peşəsinin hər şeydən əvvəl özü üçün böyük bir nemət və lütf olduğunu düşünməli, bunun şükrü olaraq da tələbəsinin maddi-mənəvi inkişafından özünü məsul bilməlidir.

“Mənlik” və “iddia” tərbiyəçidə “eşq” və “məhəbbət”lə əvəz olunmalıdır.

Hər yeni gün ömür təqvimindən açılmış tərtəmiz bir səhifədir. Qarşıdakı ağappaq səhifəni ən gözəl şəkildə doldurmaq sənin əlindədir.

Tərbiyəçi tələbələri ilə keçirdiyi hər anı son nəfəsi bilərək yaxşı qiymətləndirməli, həmd və şükür duyğuları içində olmalıdır.

Hər bir uşaq dünyada valideyn və müəlliminin verəcəyi təlim-tərbiyəyə möhtacdır. Axirətdə isə valideyn və müəllim yetişdirdiyi uşaqdan gələcək hər cür xeyir-dua və sədəqəyi-cariyəyə möhtacdır.

İSLAMDA UĞURSUZLUQ VARMI?

İslama görə hər hansı bir rəqəmin, heyvanların, əşyaların, zamanın və məkanın uğursuzluğundan söz gedə bilməz. Hər hansı bir quşun oxumasını uğursuzluq əlaməti saymaq əbəsdir. Rəqəmlərdən də uğursuzluq çıxartmaq ağıllı və məntiqli insanın davranışı ola bilməz. Uğursuzluğa və şanssızlığa inanmaq qeyri din və inanışlardan cəmiyyətimizə daxil olmuş batil inanclardır. Məsələn; 13 rəqəminin uğursuz sayılması xristianlıqdan keçmiş bir xürafətdir. Xristianlığa görə Hz. İsa (ə.s)-ın çarmıxa çəkilməzdən əvvəlki son yeməyində 13-nəfər var idi. Hz.İsa (ə.s) və 12-həvari. Bu hadisədən sonra 13-rəqəmini ifadə edən hər şey uğursuz və lənətli sayılmağa başlamışdır. İbranilərə

görə isə 13-rəqəminin uğursuz sayılması səbəbi, ibrani əlifbasının 13-cü hərfinin “mavət” (ölüm) kəlməsinin ilk hərfi olan “m” olmasıdır.

İslam dini bu cür xürafələrdən uzaqdır. Peyğəmbər (s.ə.s)-in həyatında, Allahın yaratdığı zaman, məkan, rəqəm və hər hansı bir heyvanı uğursuz saymaq kimi boş bir şey yoxdur. Əksinə, hədis kitablarında peyğəmbərimizdən *“uğursuzluq yoxdur”* *“İslamda şəərə deyil, xeyrə yozma var”* (Buxari, Tibb, 19) kimi xəbərlərə yer verilməkdədir. Rəsulullah (s.ə.s)-in oğlu İbrahim vəfat edən gün günəş tutulmuşdu. Bəzi insanlar bu hadisəni bir işarə (göy cismlərinin yası) kimi yozmağa başladılar. Allah Rəsulu (s.ə.s) isə bu yanlış anlayışı

dərhal düzəltdi, ay və günəşin Allahın nişanələrindən biri olduğunu, heç kimin ölümü və ya doğumu ilə tutulmayacağını bildirmişdi.

Rəsulullah (s.ə.s) belə buyurmuşdur: *“Xəstəliyin öz-özünə yoluxması yoxdur. Uğursuzluq da yoxdur. Mən xeyrə yozmağı sevirəm. Səhabələr: - Xeyrə yozmaq (təfəül) nədir? dedilər. Peyğəmbərimiz (s.ə.s): - Gözəl və məntiqli sözdür”* buyurdu. (Buxari, Tıbb 19, 43-45)

Rəsulullahın Hüdeybiyyə müqaviləsində Süheyl bin Amrın adını xeyirə yozması buna misaldır. “Süheyl” asanlıq göstərən, yumşaqlik mənasına gəlir. Buna görə Rəsulullah (s.ə.s) xeyrə yozaraq “Artıq işimiz asanlaşdı” demişdi.

İmam Rəbbani həzrətləri belə demişdir; “Günlərin uğursuzluğu, aləmlərə rəhmət olaraq göndərilən Məhəmməd (s.ə.s)-in gəlməsi ilə sona çatmışdır. Uğursuz günlər keçmiş ümmətlərdə vardı. Heç bir gün başqa günlərdən üstün, yaxud aşağı deyil. Cümə Ramazan və digər mübarək günlər, Allah (c.c) dəyər verdiyi üçün fəzilət baxımından üstündür. (Məktubat)

Allah Rəsulu (s.ə.s) istər insan adlarında, istər kənd və qəsəbə, istərsə də heyvan adlarında olsun mənası gözəl olmayan, insanların xəyalında pis fikir və düşüncələri canlandıran adları mütləq dəyişdirər, əvvəlkindən daha gözəl və mənalı adlar qoyardı. Məsələn; Şihabı (qılgılcım, atəş parçası) Hişamlı (təvazökar, ədəbli), Hərbi (savaş) Silmlə (sülhlə), Müzdacı (yatıb qalan), Münbaislə (durub qaçan), Asiyəni (üsyankar, itaətsiz qadın) Cəmiləylə (gözəl xasiyyətli itaətkar qadın) dəyişdirmişdir. Sadəcə insan adlarını deyil, Afirə (çöllük) adını daşıyan bir əraziyə, Xadirə (yaşillıq) adını vemişdi.

Bəzi alimlər hər hansı bir şeyi uğursuz saymağı, falçıya, cadugərə inanmağı, ov-sunçulara müraciət etməyi əməldə şirk kimi qəbul edirlər. Bir ayədə Allah-Təala buyurur: **“Onlara bolluq qismət olduğu**

zaman: “Bu, bizim (haqqımızdır)!” –deyər, bir pis iş üz verdikdə isə bunu (bir uğursuzluq, nəhslik kimi) Musadan və yanındakılardan görərdilər. Bilin və agah olun ki, onların başına gələn uğursuzluq (nəhslik) Allahdandır, lakin onların əksəriyyəti (bunu) bilməz!” (əl-Əraf, 131)

(Elçilər) dedilər; **“Sizin nəhsliyiniz (uğursuzluğunuz) öz ucbatınızdandır (və küfrünüz üzündəndir). Məgər sizə öyüd-nəsihət verildikdə (onu uğursuzluğa nəhsliyəmi yozursunuz)? Xeyr, siz (günah etməklə) həddi aşan bir camaatsınız!”** (Yasin, 19)

Demək ki, biz uğur və müfəffəqiyyəti yalnız Allahdan bilməli, başımıza gələn bəla və müsibətləri də günahlarımız üzün-

Allah Rəsulu (s.ə.s) istər insan adlarında, istər kənd və qəsəbə, istərsə də heyvan adlarında olsun mənası gözəl olmayan, insanların xəyalında pis fikir və düşüncələri canlandıran adları mütləq dəyişdirər, əvvəlkindən daha gözəl və mənalı adlar qoyardı.

dən, yenə Allah Təala tərəfindən üz verdiyini unutmamalıyıq. Yalnız bu zaman şirkə düşməkdən və həddi aşmaqdan xilas ola bilərik. Burada uğursuzluğa qapılan bir şəxsin oxuyacağı duanı nəzərinizə çatdırıram.

Urvə bin Amir əl-Qurəşi (r.a) nəql edir: Rəsulullah (s.ə.s)-in yanında uğursuzluqdan danışdılar. O da buyurdu ki; “Bunun ən yaxşısı uğura yozmaqdır. Uğursuzluğa qapılmaq bir müsəlmanı yolundan etməsin. Biriniz xoşuna gəlmədiyi bir şey görərsə bu duanı oxusun: *“Allahım! (Xeyri ancaq sən verə bilərsən, şəri də ancaq sən dəf edə bilərsən. İbadət, işləmək, qorunmaq və s. üçün möhtac olduğumuz) güc və qüvvət də ancaq səndəndir!”* (Əbu Davud, Tıbb, 24 (3919)

QANUNİ SULTAN SÜLEYMANIN FRANSA KRALINA FƏRMANI

XIV əsrdə Avropada böyük çəkişmə yaşanırdı. İtaliya, İspaniya, Avstriya, Almaniya, Hollandiya və Macarıstan kimi ölkələrdən ibarət İspaniya (Müqəddəs Roma-German) İmperatorluğunun Avropadakı ən böyük iki rəqibi Fransa və İngiltərə idi.

Fransa "Məğlubedilməz Armada" adı ilə tanınan "İspan Donanması"nın hücumlarıyla bacara bilmirdi. 24 Fevral 1525-ci ildə Fransa Kralı Fransua Şimali İtaliyada Pavia Müharibəsində ispanlara məğlub olaraq əsir düşdükdən sonra son çarə olaraq İspaniyanın ən böyük düşməni olan Osmanlı Dövlətindən təcili kömək istədi.

Fransanın kömək istəməsinə müsbət cavab verən Qanuni Sultan Süleymanın 1526-cı ildə Fransa Kralı Fransuaya göndərdiyi fərman Osmanlının böyüklük və ehtişamını da gözqamaşdırıcı formada ortaya qoymaqda idi.

Məşhur fərman:

**Mən ki,
Sultanlar Sultanı..
Xaqanlar Xaqanı..
Hökmdarlara tac verən..
Allahın yer üzündəki kölgəsi..
Aralıq dənizinin və Qara dənizin,
Rumelinin və Anadolunun
və Şamın və Hələbin və Misirin
və Məkkə və Mədinənin və Qüdsün
və Bütün Ərəb diyarının və Yəmənin
və bir çox məmləkətlərin Sultanı və Padşahı..
Sultan Bəyazid Xan Oğlu,
Sultan Səlim Xan Oğlu,
Sultan Süleyman Xanam!
Sən ki, Fransa vilayətinin kralı Fransuasan.**

Hökmdarların sığındığı qapıma elçinizlə məktub göndərib, ölkənizi düşmənin zəbt etdiyini, bu anda həbsdə olduğunuzu bildirib, xilas olmanız üçün bizdən kömək istəyirsiniz. Söylədiyiniz hər şey dünyanı idarə edən taxtımızın ayaqlarına ərz olunmuşdur. Hər şeydən xəbərdar oldum. Məğlub olmaq və həbsə düşmək heyrət ediləcək iş deyil. Könlünüzü xoş tutub kədərlənməyin. Belə bir vəziyyətdə atalarımız düşmənləri məğlub etmək və ölkələr fəth etmək üçün səfərdən geri qalmamışlar. Biz də atalarımızın yolundayıq və daim məmləkətlər və alınmaz qalalar fəth etməkdəyik. Gecə-gündüz daim atımız yəhərli və qılıncımız belimizdədir. Uca Allah xeyirlə sonlandırsın. Allahın istədiyi nədirsə o olar. Daha təfərrüatlı xəbərləri göndərdiyiniz adamınızdan öyrənəsiniz. Bunu da belə bilin!

*Qanuni Sultan
Süleymanın əmri ilə Barbaros
Xeyrəddin Paşa 30 minlik
əsgər və 150 gəmidən ibarət
böyük bir donanma ilə 1543-
cü il 20 iyulda Fransanın
Marsil Limanına daxil oldu.
Limanda minlərlə fransız və
dövlət nümayəndəsi yardıma
gələn Türk donanmasını
yüksək səviyyədə qarşıladı.*

İMAM NƏVƏVİ

İmam Nəvəvi hicri 631 ilin Məhərrəm ayında, Şamın Nəva qəsəbəsində dünyaya gəldi. Ona doğulduğu yerə nisbətən Nəvəvi deyilməmişdir. Adı Yəhya olmasına baxmayaraq, Əbu Zəkəriyyə künyəsindən istifadə etmişdir. Bu, ümumiyyətlə adı Yəhya olanların istifadə etdiyi bir ünvandır. Hələ kiçik yaşlarında atası Muhyiddin əfəndi tərəfindən Quran təhsili alması üçün məktəbə göndərildi. Özü ticarəti sevmədiyi halda bəzən atasının dəmirçi dükanında işləməli olmuşdu.

18 yaşında atası onu Şamda yerləşən Rəva-hiyyə mədrəsəsinə göndərmişdi. İmam Nəvəvi əvvəlcə burada tibb elminə maraq edib, İbn Sinanın “əl-Qanun fit-tibb” kitabını oxumağa başladı. Lakin elmin bu sahəsi onun ürəyincə olmadığı üçün daha sonra özünü tamamilə hədis elminə verdi. Çox güclü zəka və qüvvətli yaddaşa sahib idi. Kiçik yaşda Qurani-Kərimi dörd

ay yarım, Şafei məzhəbinin təməl kitablarından sayılan ət-Tənbeh adlı əsəri səkkiz ay yarım əzbərləmişdi.

Hər gün müəllimlərindən on iki fərqli fənn oxuyardı. Zaman keçdikcə üsul, nəhv, lüğət və bu kimi elmlərin incəliklərinə vəqif oldu. Az müddətdə elmdə dövrünün ən böyük alimlərindən oldu və bəşəriyyətin irşadı, xoşbəxtlik və səadəti üçün bir çox kitab yazdı. İmam Nəvəvi İslam tarixində ən qabaqcıl fiqh alimlərindən biridir. Hicri 7-ci əsrin hədisçilərindən, məşhur İslam hüquqçularından və Şafei alimlərinin böyüküklərindəndir. Bütün İslam tarixi boyunca İslam alimləri arasından ən elmi on ad zikr ediləcək olsa, İmam Nəvəvi bu seçilmiş on fəqihdən biri olardı.

Gecələrini Quran oxumaq və kitab yazmaqla keçirərdi. Bir gecə yenə kitablarını yazmaqla məşğul ikən otağı işıqlandıran çıraq söndü. Buna baxmayaraq əli eynilə

çıraq kimi işıq saçmış və bu şəkildə yazmağa davam etmişdir. Hədis elminə ən xırdalıqlarına qədər vaqif idi. Nəvəvi Xalid b. Yusif təriqi ilə Ənəs bin Malikdən: “Bir kimsə səmimi qəlbdən şəhid olmağı arzu etsə, fələn şəhid olmasa da şəhidlik sava-bına nail olar.” hədisini təxric etmişdir.

Şeyx b. Fərəh də deyir ki: “Şeyx Muhyidin (İmam Nəvəvi) üç mərtəbəyə nail olmuşdu: birincisi, Elm; ikincisi, zöhd və üçüncüsü isə, yaxşılığı əmr edib, pislikdən uzaqlaşdırmaq.” Bu mərtəbələrin hər biri bir adamda olsaydı, heç şübhəsiz bunların biri üçün də olsa o adamdan feyz almaq üçün səfərə çıxmağa dəyər.” Zəhəbi isə onun haqqında belə deyir: “Hədis alimlərinin əfəndisidir. Səhih hədisləri zəif və uydurma rəvayətlərdən asanlıqla ayırdı... Yaxşılığı əmr, pislikdən çəkəndirmə xüsusunda tayı-bərabəri yoxdur, aza qane olan, sadə geyinən, ağır və heybətli bir adam idi.”

İmam Nəvəvi sahib olduğu mövqeyindən asılı olmayaraq hər kəsə təbliğ edər, hətta hökmdarlara belə məktublar yazardı. Onlara xətalı davranışlarını xatırladar, ilahi əzabdan qorxmalarını istəyərdi. Evliliyin onu məşğul edəcəyini düşündüyü üçün heç evlənməmişdi. Hicri 655-ci ildə Əsrəfiyyə mədrəsəsində müəllimliyə başlamış, sonra da burada müəllim işləmişdir. Mədrəsədə dediyi dərs müqabilində aldığı maaş ilə kitab alar, onları oxuduqdan sonra da məd-

rəsənin kitabxanasına hədiyyə edərdi. Ədəbə zidd olduğunu düşünərək heç vaxt hamama getməmişdir. Gündə yalnız bir dəfə yeməklə kifayətlənərdi. Şübhəli şeylərdən şiddətlə uzaq duran İmam Nəvəvi yaşadığı Şam ərazisində yetişən meyvələrdən belə yeməmişdir.

Haqsızlığa heç vaxt boyun əyməyən Nəvəvi Sultan Baybarsın hüsuruna çıxaraq, şamlıların əlindən zorla alınan bağçalarının geri verilməsini, müdərrislərin maaşlarının azaldılmamasını, döyüş vergilərinin ləğv edilməsini istəmişdir. Sultan Baybars bu vergilərin tatarların hücumlarına qarşı əsgər və silah-sursat tədarükü məqsədiylə qoyulduğunu, bu səbəblə də hüquqi olduğunu söyləmiş, bunun caiz olduğuna dair fətva verməsi üçün Nəvəviyə israr etmişsə də, alim bunu qəbul etməmişdir. İmam Nevevi sultan Baybarsa öz saraylarındakı dəbdəbəli əşyaları sataraq ordunun ehtiyaclarını qarşılaya biləcəyi söyləyə bilmişdir.

Zöhd və təqvada da son dərəcə üstün olan İmam Nəvəvi tövsiyəsində belə buyurur: “İnsanlar Uca Allaha qulluq və ibadət etmək üçün yaradılmışdır. İnsanlar səadətə qovuşmaq üçün yaradılış məqsədlərinə uyğun davranmalı və dünyaya düşkün olmaqdan qaçınmalıdırlar. Dünya nemətləri fanidir. Dünya əbədi qalınacaq bir mənzil deyil. O, axirətdə səadətə çatdıran bir minik kimidir. Sevinc, keyf, zövq və səfa yeri deyil, ayrılıq yeridir. Ağillı adamlar bu fani dünyaya düşkün olmayıb qulluq vəzi-fəsini haqqıyla yerinə yetirənlərdir.”

İmam Nəvəvi hədislərdən fiqhi hökm çıxarmaq mövzusunda son dərəcə mahir idi. Lakin əsla mübahisəyə girməz və heç kimin qəlbini qırmazdı. İki dəfə həccə gedən İmam Nəvəvi ikinci həccindən sonra doğulduğu yerə qayıtmış, 45 yaşında orada vəfat etmişdir. 45 illik qısa ömründə 42 kitab və əsər yazacaq qədər həyatını və vaxtını bərəkətli hala gətirmişdir.

*“Hədis alimlərinin əfəndisidir.
Səhih hədisləri zəif və uydurma
rəvayətlərdən asanlıqla
ayırdı... Yaxşılığı əmr, pislikdən
çəkəndirmə xüsusunda tayı-
bərabəri yoxdur, aza qane olan,
sadə geyinən, ağır və heybətli bir
adam idi.”*

HAYDI, İSİN MƏYƏ

Bir ölkə haqqında danışarkən hava su və insanından söz açılır. Sıralamaya diqqət yetirsək, hava birinci yeri tutur. Çünki yeni gedilən bir coğrafiyada insanı əvvəlcə oranın havası qarşılıyır. İlk qiymət havaya görə verilir.

Qazaxıstanın paytaxtı Astanaya getmədən əvvəl havası (soyuğu) haqqında xəbərdarlıqlar edilir. Qatardan düşər-düşməz tanışlarınızdan əvvəl soyuq hava qucaqlayır bizi. Havanın temperaturu -34 dərəcədir. Yayda damla şəh kimi düşən buxar qışda havada donmuş kristallar halında uçuşur.

Bir çin atalar sözündə “İsti hər kəsə aiddir, soyuq insanın paltarına görə dəyişir.” deyilir. Soyuqla mübarizədə ən yaxşı metod yerli xalqın üsullarından istifadə etməkdir. İstanbul şərtlərində istifadə edilən beretka başımızda yüngül dəsmal kimi qalır.

Burada nəfəs alıb-verərkən soyuq havanı daxilinizdə hiss edərkən öskürərsiniz. Qlobal isinmə haqqında yazılanları və deyilənləri xatırlayaraq “nə qlobal isinmə, gəlin soyuğu burada görün. Qlobal soyuma var, soyuma” deyə köks ötürərsiniz.

Astanada yaşayanlar belə deyir: Siz isti zamanlarda gəldiniz. Havalər isindi, keçən

həftə -40 dərəcə idi, bugünlərdə -30 ətrafında dəyişir.

Qarşılaşdığımız soyuqla 1914-cü illərdə Sarıqamışda on minlərlə əsgərimizin donaraq ölməsini xatırlamamaq mümkün deyil. Soyuqdan danışmağa çətinlik çəkdiyimiz üçün ağzımızı açmadan isti fəthlər göndəririk. Yemən səhrasında istidən və susuzluqdan ölən əsgərlərimiz də var. “Ano Yəməndir, gülü çəməndir, gedən gəlməyir, acəb nədəndir” deyə ağılar yazıldığı halda Sarıqamışda şəhid olanlara nə üçün anonim ağılar, türkülər yoxdur? Nə üçün Sarıqamış Yəmən qədər yadda qalmayıb sualına cavab vermək lazımdır. Yəməndə yaşayanları qəbul etmişik, amma Sarıqamışda xəyalların zirvələşməsi nəticəsində göz görə-görə on minlərin ölümünə isə qəzəb, acizlik və üsyan qarışdığı üçün unudulmağa çalışılmışdır.

Avtomobilə gedərkən şüşələr içəridən buz bağlayır, çölü izləyə bilmirik. Astanada nəqliyyat vasitələri donmasın deyə, hər saatda öz-özünə nə qədər işləyib dayanacağını nizamlayan Çin istehsalı aparatları var. Siz yatsanız da avtomobilə taxılan bu alətlə mühərrik öz-özünə işləyir və dayanır.

Ətrafda gəzişən pişik və it kimi heyvanlar yoxdur. Necə olsun? Bu soyuqda hamısı özünə sığınacaq bir yer tapmışdır. Soyuğu və buz mənzərələrini gördükdə qış yuxusuna yatan heyvanların bütün qışı yatmalarına haqq qazandırırıq. Bu qarda, boranda oyaq olub nə edəcəksən? Nə bir ot var, nə də isidən günəş. Başını at, yat.

Astanada hansı meyvə və tərəvəzin yetişdiyini soruşduqda, aldığımız cavab iqlim səbəbiylə tərəvəz və meyvə yetiş-

dirməyin mümkün olmadığı, hətta ağac yetişdirib böyütməyin də çətin olduğunu demələri olur. Astana ətrafına 1998-ci ildən günümüzdə 20 milyon ağac əkilmişdir. Mütəxəssislərə görə yaxın gələcəkdə Astananın havası mülayimləşəcək.

Soyuğa və istiyə qarşı “Birlikdən qüvvət doğar” prinsipinə görə yaşayan heyvanlar var. Qoyunlar istidə bir yerə toplaşaraq isti havanı öz aralarına buraxmırlar. Pinqvinlər də qışın soyuğunda bir yerə yığışaraq soyuqdan qorunurlar. Qar fırtınalarında donmadan yaşamağın düsturu dairə formasında toplaşmaqdır. Mərkəzə doğru istilik yüksələrkən, kənara doğru azalar.

Zəif və aciz pinqvinlər topanın ortasına, güclülər isə çöl tərəfə doğru yerləşər və arxalarını küləyə çevirirlər. Kənardakılar bir müddət sonra içəridəkilərlə yer dəyişirlər; onlar isinmək üçün içəri tərəfə keçərkən, isinənlər kənarlara keçirlər.

Soyuqdan qorunmaq üçün insanlar kələm kimi üst-üstə və qat-qat geyinirlər. Qat-qat olma xüsusiyyəti soğanda da varkən, niyə məhz kələm? Hər halda soğanın acılığı və gözləri yaşartması üçün insan özünü soğana bənzətmir. Soyuq üçün “acı” sifətindən istifadə edən insan özü üçün soğana bənzəməkdən istifadə etmir. Gözləri yaşartmaq yalnız soğana məxsus deyil ki? Hərəkəti ilə, diliylə, sözüylə, baxışıyla rəftarıyla o qədər acı insan var ki, soğan onun yanında havlaya sayılır.

İslam əqidəsinə görə cəhənnəmdə yalnız odla əzab olunmaz. Soyuqla, zəq-qumla, zülmət qaranlıqla, irinli suyla, uçurumla, toppuzla, aclıqla, mürdar qoxu və cəhənnəm quyuları ilə əzab olunur. Cəhənnəmin soyuqla əzab edilən şöbəsinə zəmhərir deyilir. Zəmhərir sözündən İnsan surəsinin 13-cü ayəsində cənnət əhlinin isti və soyuqdan uzaq halını ifadə edərkən istifadə edilir: “...Orada nə günəş (qızmar isti), nə də sərt soyuq görəcəklər.”

Havanın, otağın, əllərin soyuqluğu bir təhər açılar, əsas problem gözlərdəki və ürəklərdəki soyuqluqdur. Bədənlərin soyuqlaması qışa məxsus ikən ruhların soyuqlamasının təsirləri 4 fəsil davam edib, qəbirdə və məhşər meydanında özünü göstərir.

Dəvədən yoxuş çıxmağı, yoxsa enməyi sevdini soruşmuşlar. O da “düz yol yoxdurmu?” - demişdir. Bunu iqlimə uyğunlaşdırsaq, “isti havanı, yoxsa soyuq havanı sevirsen?” sualına ən yaxşı cavab “mülayim hava yoxdurmu?” olacaq.

İbn Xəldun mülayim iqlim insanların görünüş, əxlaq, din və sənət kimi sahələrdə digər iqlim qurşaqlarındakı insanlardan daha çox inkişaf etdikləri fikrini müdafiə edir. Tarix boyunca böyük şəhərlər və mədəniyyətlər mülayim və xoş iqlimlərin olduğu yerdə qurulmuşdur.

Bir neçə günlük ziyarətdə təxminən -25 dərəcəyə qədər çöldə bir az gəzməyin mümkün olacağını, -25 dərəcədən sonra isə gəzmək bir kənara, nəfəs almağın belə çətinləşdiyini təcrübə etdik.

Astanayla vidalaşırıq. Oruc tutanın və səyahət edənin gümrah olacağına zərrə qədər şübhə etmirik. Allahın geniş ərzində bıçaq kimi kəsən soyuq nemətini gördük, şükürlər olsun.

Havanın, otağın, əllərin soyuqluğu bir təhər açılar, əsas problem gözlərdəki və ürəklərdəki soyuqluqdur. Bədənlərin soyuqlaması qışa məxsus ikən ruhların soyuqlamasının təsirləri 4 fəsil davam edib, qəbirdə və məhşər meydanında təsirini göstərir. Qəlblər və ruhlar zikrlə, təfəkkürlə, Quranla, sevgilə və məhəbbətlə isinir. Oxunan azan üşüyənləri isinməyə dəvət edir. Şəhər, film, Tv, jurnal tətillər, pul, iş və internetin üşütdüyü bizlər, haydı, isinmə dəvətinə. Haydı qurtuluşla...

ORTA ƏSRLƏRDƏ AZƏRBAYCANIN PAYTAXTI OLMUŞ ƏRDƏBİL ŞƏHƏRİ

Şumer mənbələrində qeyd olunduğuna görə Ərdəbilin tarixi 5000 ilə gedib çıxır. Bu şəhər dəniz səviyyəsindən 1100 metr hündürlükdə yerləşir. Şəhər Qərbdən Savalan dağı, Şərqdən Bağro dağı, Cənubdan Büzgüş, Şimaldan isə Talış dağları ilə əhatə olunur. 2006-cı ildə əhalinin siyahıya alınmasının nəticələrinə görə Ərdəbil şəhərinin 412,669 nəfər əhalisi var. Əksəriyyəti azərbaycanlılardan ibarət olan şəhərdə çox az sayda (1%-dən az) farslar var.

İran Ensiklopediyasının müəllifi Dehxuda Firdovsi və Yaqut Həməviyə istinad edərək yazmışdır: “Sasani sülaləsinin nümayəndəsi Firuz tərəfindən salınmış Ərdəbil şəhəri mühüm iqtisadi rola malik olan Zaqafqaziya və Azərbaycan şəhərləri arasındakı ticarət yolu üzərində bina edilmişdir. Oradan meyvə və qurusu, xalça və yun ixrac edilirdi. Əməvilərin dövründə isə Azərbaycanın paytaxtı Marağadan buraya köçürülmüşdür.”

Bir çox alimlər buradakı şəhərin əsasının Sasani şahı Firuz tərəfindən qoyulması fikrini qəbul etmirlər. Çünki şəhərin adı hələ Atropatenada Atropatidlər sülaləsinin dövründən yazılı mənbələrdə çəkilir. Bu isə şəhərin əsasının da farslar (Sasanilər) yox, atropatenlilər tərəfindən qoyulduğunu sübut edir.

Ərdəbil şəhərində olmuş Yaqut Həməvi əsərində bu şəhərin abadlığı, əhalisi, sənətkarlıq və ticarəti haqqında geniş məlumat verir. O, bu şəhəri Bazani Firuz adı altında təsvir edir.

Sasanilər dövründə mərzbanlıq mərkəzlərindən biri də bu şəhər olmuşdur. Şəhərin iqtisadi və ictimai əhəmiyyətindən istifadə edən ərəblər öz ordularını burada saxlayırdılar. Sonralar Yusif ibn Divdad Azərbaycanın paytaxtını Marağadan Ərdəbilə köçürmüşdü. Monqol yürüşləri dövründə şəhər əhali tərəfindən inadla müdafiə olunsa da monqollar şəhəri ələ keçirərək əhaliyə divan tutmuş və şəhəri dağıtmışdı.

Ərdəbil öz xalçası və ipəyi ilə şöhrət tapmışdır. Həmçinin İranın kartof becərilən ən böyük bölgələrindən biridir. Məşhur Şeyx Səfiyyəddin və Şah İsmayılın məqbərələri bu şəhərdə yerləşir. Ərdəbilin digər tarixi abidələrinə gəldikdə, Cümə məscidini və şəhərin Kəhralan adlanan hissəsindəki Şeyx Cəbrayıl məzarlığını qeyd etmək olar.

Şəhərin cənub-qərb hissəsində yerləşən Şorəbil gölü Ərdəbilin yüksək turizm potensialının göstəricisidir. Bundan əlavə şəhər kənarında yerləşən Səreyn yaşayış məntəqəsi müalicə əhəmiyyətinə malik istisuyu ilə şöhrət qazanmışdır. İstisu özünə həm ölkə daxilindən, həm də ölkə xaricindən hər il minlərlə turist cəlb edir. Dəniz səviyyəsindən 4820 m. hündürlüyə malik olan Savalan dağı isə yay fəslində yerli və xarici alpinistlərin maraq obyektinə çevrilir. Ərdəbil şəhərinin səfəli yerlərindən biri də "Fındıqlıq" adlanan meşəliklərdir ki, bu da Azərbaycanla sərhəddə, Talış dağlarının ətəklərində yerləşir.

Səfəvilər dövlətinin qurulduğu tarix İranın Mədəniyyət şurası tərəfindən Ərdəbil Milli Günü kimi adlanmışdır.

1220-1221-ci illərdə şəhərdə olmuş Əbu-on şəhərin abadlığı və bolluğu haqqında belə yazır: "Səfəli və ürəkaçan yerdə bina edilmiş bu böyük şəhərin bol suyu, meyvə ağacları və çoxlu ərzaq malları var. Xəzər dənizindən Ərdəbilə iki günlük yoldur. Şəhərdən bir günlük məsafədə yerləşən meşələr olduqca əzəmətlidir. Şəhərə düşmən təhlükəsi üz verdikdə əhali qaçaraq bu meşədə özünü qoruya bilər."

Elxanilər və Teymurlular dövründə də inkişaf edən Ərdəbil şəhəri xüsusilə Səfəvilərin hakimiyyəti zamanında Ərdəbil ictimai-iqtisadi nöqteyi-nəzərdən özünün yüksək səviyyəsinə yüksələrək Yaxın Şərqi ən məşhur şəhərlərindən birinə çevrilmişdi.

1746-cı ildə Muğanın Ultan qalasında (Suqovuşanda) Nadir şahın tacqoyma mərasimi keçirildikdən sonra o, bu hadisəni Ərdəbildə təntənə ilə qeyd etmişdir. Qacarların hakimiyyəti dövründə isə Azərbaycanın başqa şəhərləri kimi Ərdəbil də yavaş-yavaş öz əhəmiyyətini itirməyə başladı.

XIX əsrin əvvəllərində Abbas Mirzənin göstərişi ilə fransız generalı Qardan Ərdəbildə müdafiə xarakterli qala tikintisinin layihəsini verir və inşaata rəhbərlik edir. Qala xalq tərəfindən Narıncıqala adlandırılır. Rza şahın dövründə sökülən qalanın yerində yeni binalar, o cümlədən poçt-teleqraf binası inşa edilir.

Şəhər daim təcavüzlərə məruz qaldığından şəhərdə qədim dövrün abidələri o qədər də çox deyil. Ruinqala şəhər ətrafında olan ən qədim abidələrdən biridir. Ərdəbil Cümə məscidi də qədim abidələrdən olmaqla, Azərbaycanın ən qədim məscidlərindən biri, Azərbaycan memarlığının qiymətli incisidir. Məscid Səlcuqlular dövründə tikilmişdir. Mütəxəssislərin qeyd etdiyinə görə Ərdəbil Cümə məscidi ərəb işğalından sonra şəhərdə salınmış ilk abidədir. Uca minarəsinin uçmasına baxmayaraq məscid öz əzəmətini qoruyub saxlamışdır. Səfəvilər dövründə yaradılmış memarlıq abidələri isə şəhərə xüsusi əzəmət və gözəllik verir. Burada Azərbaycan incəsənətinin ən qiymətli nümunələrindən olan Şeyx Səfi türbə kompleksi xüsusilə diqqətə layiq əsərdir. Türbədə Şeyx Səfinin məzarı üstündəki sənəduqə Seyid Sədrəddin Musa dövründə hazırlanmışdır. Bu türbənin arxasında Seyid Sədrəddinin oğlunun məzarı, onun yanında isə Xacə Əli Siyahpuşun məzarı yerləşir. Şeyx Heydər və Şah İsmayıl Xətəinin türbələri kompleksi tamamlayır. Həmçinin Həlimə xatun və Fatma xatun türbələri də buradadır. Şeyx Səfi türbə kompleksinə daxil olan Çinixana binası da gözəl memarlıq nümunəsi hesab olunur. Buraya Çinixana adı ona görə verilmişdir ki, binanın divarlarında hər çini qabın özünə məxsus, sənətkarın istedad və zövqünə uyğun olaraq yerlər hazırlanmışdır. Azərbaycan ustaları tərəfindən hazırlanan qablar və onların divardakı yerləri adanı heyratə salır.

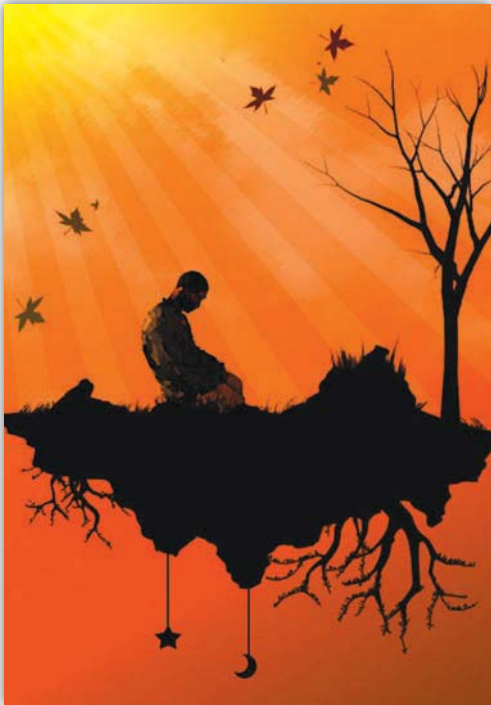
Ərdəbil xalçaçıları tərəfindən toxunmuş Şeyx Səfi xalçası Azərbaycan xalçaçılıq tarixinin ən mükəmməl nümunələrindəndir. Həmin xalça İngiltərənin Viktoriya və Albert muzeyində saxlanılır.

RUHUN TƏRBİYƏSİ

Müqəddəs kitabımız Qurani-Kərimdə insanlara ədalət, atəanaya itaət, sevgi, mərhəmət, qardaşlıq, sülh, etibar, doğruluq, dürüstlük, birlik-bərabərlik, yaxşılıq, ehsan, ismət, əliaçıqlıq, insaf, şirindilli olmaq, gülərlülük, təmizqəlblilik və s. kimi gözəl əxlaqi xüsusiyyətlər tövsiyə edilir. Eyni zamanda da zülm, haqsızlıq, riyakarlıq, ikiüzlülük, qeybət, qaşqabaqlılıq, xəsislik, eqoizm, qısqançılıq, kin, həsəd, arsızlıq, yalançılıq, israf, özbaşınalıq, asilik və s. kimi pis xüsusiyyətlərdən uzaq durmaları əmr edilir. Bütün bunlar bir daha müqəddəs kitabımız Quranda əxlaqa nə qədər böyük əhəmiyyət verildiyini göstərir. Sevimli Peyğəmbərimiz Məhəmməd (s.ə.s)-in gözəl əxlaqi təşviq edən və pis xüsusiyyətləri tənqid edən hədisləri isə sayısızdır. O, bu sözləri

yalnız söyləməklə kifayətlənməmiş, özü şəxsən yaşayaraq insanlara nümunə olmuşdur. Bununla da bəşəriyyətə və insanlara gözəl əxlaqi öyrətməmişdir. Buna görə də Sevimli Peyğəmbərimiz (s.ə.s)-in yaşayışı və həyat tərzı İslam əxlaqının ən bariz nümunəsidir. Məhz bu səbəblə onun gözəl əxlaqından söz açmaq yerinə düşərdi. Çünki o, həqiqətən bizlərə hər mövzuda ən gözəl nümunədir.

Rəsulullah (s.ə.s) gülərlü, nəzakətli və həssas insan idi. Daş ürəkli, sərt və qırıcı deyildi. Ağzından səhv və qaba bir söz qətiyyənlə çıxmazdı. Başqalarını tənqid etməz, heç kimin ayıbını üzünə vurmazdı. Səhv və xoşagəlməz bir hərəkət gördüyü zaman “İçinizdən bəziləri belə-belə hərəkət edirlər”-deyə bunları edənlərin kim olduğunu demədən və heç kimi incitmədən səhvlərini düzəldərdi. Heç kimin sözünü kəsməz, sonuna qədər dinləyərdi. Mübahisə etməyi sevməz, sözü həddindən artıq uzatmazdı. Özünə aid olmayan işlərlə məşğul olmaz, heç kimin gizli işlərini də araşdırmazdı. Hətta özünə qarşı edilən pislilikləri nə qədər böyük olsa da bağışlayar, əlinə fürsət düşdükdə belə intiqam almazdı. Belə ki, Məkkə müşrəkləri onun yoluna tikan tökər, üstünə zir-zibil atar, haqqında dedi-qodular edərdilər. Belə bir anda o səbir edər, Allahın lütf və nemətinə düşər olduqda isə şükür edərdi. Bütün insanları bərabər tutar, onların arasında varlı-kasıb, ağa-kölə, böyük-kıçık deyər əsla fərq qoymazdı. Ona hər cəhətdən etibar edilər, verdiyi sözü mütləq vaxtında yerinə yetirərdi. Zərəfatyana da olsa yalan danışmamışdır. Bu səbəblə ona hələ peyğəmbər olmamışdan əvvəl «Muhəmmədul-Əmin» deyilirdi.

Müşrikləri toplayıb onları İslama dəvət edərkən soruşmuşdu: “Sizə bu dağın arxasında düşmən atlıları olduğunu desəm mənə inanarsınız mı?” Hamı: “Hamımız inanırıq, çünki sən yalan danışmazsan,” - deyə cavab vermişdi.

Məhz özü belə olduğu üçün hamının düzgün olmasını istəyirdi. Şəxsiyyətimizin formalaşmasında, bizə hər mövzuda ən gözəl nümunə, hər iki dünyamızda şəfaətçi olan Sevimli Peyğəmbərimiz Məhəmməd (s.ə.s) buyurmuşdur: “Doğruluqdan ayrılmayın, çünki doğruluq yaxşılıq və xeyrə aparır. Yaxşılıq və xeyir əməl də insanı cənnətə aparır. İnsan doğrunu axtardıqca Allah qatında sədaqətliklər zümrəsinə yazılır. Yalan danışmaqdan və yalançılıqdan çəkinin. Çünki yalan insanı pisliyə sövq edir. Pislik isə insanı cəhənnəmə aparır. İnsan yalan danışmağa davam edərsə, Allahın qatında yalançılar təbəqəsinə yazılır.”

Rəsulullah insanların ən comərdi və ən kərimi idi. O, əlinə düşənlərlə ehtiyacı olan insanların ehtiyacını ödəyirdi. Son dərəcə təvazökar idi. Bir məclisə getdiyi zaman insanların onun üçün ayğa durmasını istəməzdi. Harada boş yer tapsa, orada da oturardı. Yoldaşları onun işlərini görməyi özləri üçün şərəf hesab etdiyi halda, bütün işlərini həmişə özü görər, ev işlərində xanımlarına kömək edər. Özünün mədh edilməsini və ona həddindən artıq hörmət göstərilməsini istəməzdi. Kasıb insanlarla oturub-durmaqdan, yoxsulların, dulların, sahibsizlərin işlərini görməkdən zövq alardı. Bütün işlərini nizam-intizam içində görərdi. Namaz və ibadət, yatmaq və istirahət üçün ayırdığı vaxt, qonaqlar və ziyarətçiləri qəbul etdiyi saatlar hər zaman müəyyənləşdirilmiş olardı. Vaxtını boş keçirtməz, hər anını faydalı bir işə həsr edər. Xülasə, müqəddəs kitabımız Qurani-Kərimdə Allahın insanlarda görmək istədiyi yüksək əxlaqi sifətləri

Əziz Peyğəmbərimiz söyləməklə qalmamış, onu şəxsən yaşamışdır.

Müsəlman ruhunun tərbiyəçisi əsl İslam əxalığıdır. Hansı ki, Sevimli Peyğəmbərimiz (s.ə.s)-in əxlaqında olan xüsusiyyətləri öz ruhumuza aşılamaqla ruhu xəstələndirən pis xüsusiyyətlərdən uzaqlaşmağa bilərik. Əgər kimsə Allahın öz qulunda görmək istədiyi yüksək əxlaqi xüsusiyyətləri ruhunda qaynayıb-qarışmasına səy göstərmirsə, yaşadığımız cəmiyyətlərdə baş verən pisliklər, müsəlmançılığın deyil, ruhu pis xüsusiyyətlərlə xəstələnmiş insanların gördüyü pis əməllərin nəticəsidir.

Müsəlmançılıq deyəndə məhz Allahın öz qulunda görmək istədiyi ədalət, mərhəmət, ata-anaya ibadət bağışlama, şəfqət, doğruluq, dürüstlük, gülərüzlülük, təmizqəlblilik, təvazökarlıq, əhdə vəfa, etibarlı olmaq, sədaqətliklik, comərdlik və s. kimi yüksək əxlaqi xüsusiyyətlərə malik olan, xülasə, əsl İslam əxlaqına tam sahib çıxmış insanlar başa düşülməlidir. Beləliklə, müsəlmançılıq insanlara tamah, şəhvət, zülm, haqsızlıq, yalançılıq, riyakarlıq, xəyanət, kin-küdurət, ikiüzlülük və s. kimi Allahın bəyənmədiyi pis sifətlərdən uzaq olmağı əmr edir. Bununla da ruhu yüksək əxlaqi xüsusiyyətlərlə qidalanan insanların gördükləri işlər yaxşılıq və xeyirlə nəticələnər. Yaxşı və xeyir işlər görənlər isə Allah yanında sədaqətliklər təbəqəsinə yazırlar.

Rəsulullah insanların ən comərdi və ən kərimi idi. O, əlinə düşənlərlə ehtiyacı olan insanların ehtiyacını ödəyirdi. Son dərəcə təvazökar idi. Bir məclisə getdiyi zaman insanların onun üçün ayğa durmasını istəməzdi.

Üç suala bir cavab

MƏSNƏVİDƏN

İnkarçı bir adam alimdən soruşdu:
1- Allah varsa mənə göstər.
2- Hər işi Allah yaradır, bəs nə üçün günahkar cəza görür?
3- Şeytan atəşdən yaradıldığı halda ona cəhənnəm atəşi necə təsir edə bilər?
Alim bu sualları soyuqqanlıqla dinlədi. Sonra da yerdən bir kərpic parçası alıb inkarçının başına vurdu. Baş yarılan inkarçı birbaşa qazının hüsuruna yollandı. Qazı alimdən soruşdu:

- Kərpiclə bunun başını yarmısan, düzdür?
- Məndən üç sual soruşmuşdu, mən suallarına cavab olaraq kərpiclə başına vurdum.

- Necə?
- İzah edirəm. Allah varsa, mənə göstər, demişdi. Başının ağrıdığını iddia edirsən, göstərsin. İkinci olaraq da hər şeyi Allah yaradırsa, günahkar niyə cəza görsün? -dedi. Madam ki, elədir, nə üçün mənə məhkəməyə verir? Üçüncüsü də atəşdən yaradılan şeytana cəhənnəm atəşi necə təsir edir? –sualı idi. Cavabını aldı. Torpaqdan yaradılana, yenə torpaqdan olan kərpic necə təsir edir?

Bu cavablardan sonra alim bəraət aldı.

Xidmətin bərəkəti

Bəni İsraildən saleh bir kimsənin üç oğlu varmış. Bir gün o şəxs ağır xəstələnir və artıq həyatından ümid kəsilincə böyük oğlu kiçik qardaşlarını çağırır və:

- Ey qardaşlarım, atamızın çox malı var. Amma bu gün ona xidmət etmək çox ağırdır. İstəyirsiniz, siz malına varis olun və xidmətini mənə saxlayın, istəyirsiniz malı mənə verin xidmətini siz edin, deyir. Qardaşları malı seçirlər. Atalarının xidmətini böyük qardaşlarına həvalə edirlər. Böyük qardaşları saleh bir kimsə olduğu üçün atasının xidmətini özünə nemət və qənimət bilir. Vəfatına qədər bu xidməti həyata keçirir. Lakin arvadının könüllü heç cür bu işə razı olmur və malı seçmədiyi üçün onunla tez-tez dava edir. O isə arvadına:

- Ey xanım! Mən atama miras üçün xidmət etmirəm. Ancaq Allah rızası üçün xidmət edib xeyir-duasını almaq istəyirəm. Xeyir sizin bildiyinizin əksinədir. Bir kimsənin dünya dolusu malı olsa, amma bərəkəti olmasa, onda xeyir yoxdur. Xeyir ancaq bərəkətdədir, deyir.

Atasına xidmətə kölgə salmadan davam edir.

Bir gecə yuxusunda ona belə deyirlər:

- Filan yerdə yüz qızıl var. Get onu götür, xərclə.

- Onda bərəkət varmı?

- Xeyr yoxdur.

- Bərəkət olmayan şey mənə lazım deyil.

Məsələni arvadına söylədikdə, qadın yenə almadığı üçün onunla münaqişə edir.

Ertəsi gecə yuxusunda yenə, "Filan yerdə on qızıl var, get götür" deyirlər. O, yenə bərəkət olub-olmadığını soruşur. Bərəkət olmadığını öyrəndikdə yenə istəmir.

Üçüncü gecə isə yenə "Filan yerdə bir qızıl var, onu götür, cibxərcliyi et" deyirlər. O da bərəkəti olub-olmadığını soruşduqda "Çox bərəkətlidir" cavabını alır, dərhal gedib onu götürür. Səhər isə qızılla bazara gedir və iki balıq alır. Evinə gətirib qarınlarını yardıqı zaman görür ki, balıqların qarınında çox qiymətli və iki dirhəm ağırlığında iki qırmızı cövhər var. Birini dərhal bazara aparıb satmaq istəyir. Lakin heç kimin almağa gücü çatmır. Nəhayət otuz min qızıla padşaha satar. Axçaları alıb evə gəlir və Allaha şükür edir.

Padşah o cövhərin ikincisini axtarır, lakin heç kimdə tapa bilmir. Təkrar eyni adamdan soruşur və onda olduğunu öyrənir. O məndədir, lakin yetmiş min qızıldan aşağı vermərəm -deyir və o qiymətə satır. Hədsiz dərəcə varlanır.

Yuxusunda: "Ey adam, Allahın sənə bu qədər lütf və ehsanı ancaq atana ixlasla etdiyin xidmətə görədir. Axirətdə qarşılaşacağın lütfü isə izah etmək mümkün deyil."

Ya Rəbbi! Məni özünlə məşğul et!

Həzrət Rəbiyə çox oruc tutardı. Bir dəfə bir həftə heç yemək tapa bilmədi. Səkkizinci gecə aclığı çox şiddətləndi. Nəfsinə əziyyət etdiyini düşünərkən bir nəfər qapını döydü. Bir qab yemək gətirdi, o da yeməyi alıb, yerə qoydu. Şam gətirməyə getdi, gəldikdə bir pişiyin yeməyini dağıtdığını gördü. Su qabını almağa getdi. Şam söndü. Su içmək istəyərkən qab düşüb qırıldı.

O da;

"Ya Rəbbi! Bu yazıq qulunu sınayırsan, lakin acizliyimdən səbir edə bilmirəm." deyərək bir ah çəkdi. Bu ahdan az qala ev yanacaqdı.

Bir səs eşidildi:

"Ey Rəbiyə, istəyirsən, dünya nemətləri üstünə saçılısın. İstəyirsən, üzərindəki dərd və bəlalar qaldırılsın. Lakin bu dərdlər, bəlalar ilə dünya bir yerdə olmaz."

Bu sözü eşidincə belə dua etdi:

"Ya Rəbbi! Məni özünlə məşğul et və səndən uzaqlaşdıracaq işlərə bulaşdırma!"

Bundan sonra dünya zövqlərindən elə kəsildi ki, daim Allahın zikri ilə məşğul oldu. Hətta belə dua edirdi:

"Ya Rəbbi! Məni özünlə məşğul et ki, kimsə səndən uzaqlaşdırmasın!"

İpək yolu Nəşriyyatı
Bakı şəhəri, Cəfərov qardaşları küç. 16.
Tel: (+994 12) 492 32 23

METAFORA

Azərbaycan Respublikası Regionların İnkişafı İctimai Birliyinin xüsusi layihəsi çərçivəsində yeni nəşr olunmuş bu kitabda respublikamızda və ölkə sərhədlərindən kənarda tanınmış ağac üzərində oyma ustası Seyfəddin Mənsimoğlunun həyat yolundan, yaradıcılığından, sənətdə qazandığı uğurlardan bəhs olunur. Kitab dörd hissədən ibarətdir. “Yaxından, uzaqdan gələn səslər” bölümündə Seyfəddin Mənsimoğlu haqqında yazılanlar yer alır. “Eşitdiklərim, bildiklərim, gördüklərim” bölümündə Seyfəddin Mənsimoğlunun öz yazdıqları ilə tanış olacaqsınız. Son iki bölüm isə “Foto yaddaş” və “Metafora” (ağac üzərində işlər)-ə həsr olunub.

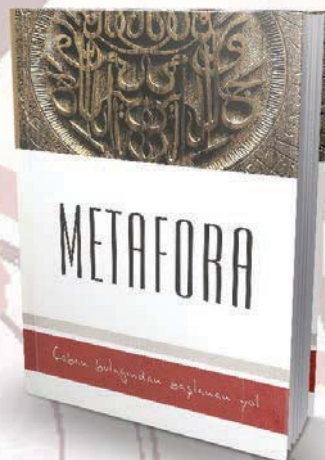
Azərbaycanda ağac üzərində oyma sənətini yaşadan Seyfəddin Mənsimoğluna və belə bir gözəl kitabı nəfis üslubda çap edərək oxucuya təqdim edən “Regionların İnkişafı İctimai Birliyi”nə təşəkkür edirik.

Regionların İnkişafı İctimai Birliyi
Bakı 2011

QARANLIQDAN AYDINLIĞA

Dünyada insanın maddi və zəhəri olan hər şeyi tapması asan, lakin özünü tapması çətinidir. Quran və sünnənin təqdim etdiyi ilahi əxlaq arxa çevirdikcə, bəşəriyyətin həqiqi şərəf və heysiyyətinə də vida edilmiş olur. Çünki əsl səadət və şərəf ilahi qanunlar çərçivəsində yaşandığında əldə olunur. Buna görə də insanlara İslamı doğru tərzdə anladıb, bəşəriyyətin unuduğu bəzi həqiqətləri yenidən xatırlatmağın əsl vaxtıdır.

Geniş oxucu kütləsi üçün nəzərdə tutulmuş bu kitabda milli-dini dəyərlərimiz geniş yer almışdır. İpək yolu Nəşriyyatında nəşr olunan kitabda günah bataqlığından çıxıb, İslamla təmizlənən ruhların həyat hekayəsi ilə tanış olacaqsınız.

HAQQ DOSTLARININ ÖRNƏK ƏXLAQINDAN 2

Artıq bir neçə ay bundan əvvəl Azərbaycan oxucusuna birinci cildi təqdim olunan Haqq Dostlarının Örnək Əxlaqından kitabının ikinci cildi də İpəkyolu Nəşriyyatı tərəfindən çap olundu. Müəllif Osman Nuri Topbaşın İrfan jurnalında eyni başlıq altında silsilə şəklində yayımlanan yazılarının toplusu olan bu kitabda İslam dininin kamil insan modelində sərgilənən yüksək əxlaqi keyfiyyətləri öz əksini tapır. Mükəmməl üslubda nəşr olunan bu kitabda: Rəbbinin sonsuz qüdrət və əzəməti qarşısında bəndənin öz "Heçlik" və acizliyini dərk etməsi, "Allah ilə bərabərlik" şüuru içində olaraq qəlblərin diri və canlı tutulmasının vacibliyi, bu şüuru davamlı hala gətirmək üçün "Zikrullah"ın əhəmiyyəti, "Yaradan Rəbbinin adıyla oxu" əmri-cəlili ilə ilahi sirlərdən agah olmaq üçün kitabı, kainatı və insanı oxumağın zərurəti, ilahi nemətlər qarşısında "Şükür" səadətindən məhrum olmamağı, kamillik yolunda vazkeçilməz olan "İlahi əxlaqla əxlaqlanmağı", bu sayədə "Könlü rəhmət dərgahına çevirmək" və "Yaradandan ötrü yaradılana mərhəmət"i, yenə insani-kamil olmaq yolunda "Salehlərlə bərabərlikdə təbərrük üfuku"nün mühüm yerə sahib olduğunu, nəhayət gedəcək son mənzilimizə hazırlıq mahiyyətində "Axirət hazırlığı və qəbir ziyarətləri"ni lazımı qaydada yerinə yetirmək barədə oxuyacaqsınız.

NİKAH VƏ AİLƏ

Ailə cəmiyyətin kiçik şəkli və onun ən böyük dayəğıdır. Bu dayəq sağlam olduğı zaman cəmiyyət də sağlam olar. Məhz elə buna görə gəncləri evləndirmədən əvvəl onlara evlilik qanunları, ədəbi, uşaq psixologiyası, cinsi tərbiyə və xoşbəxtliyə təkan verən digər məsələlər öyrədilməlidir. Oxucuya təqdim olunan bu kitabda qız istəmə, nikah, talaq, mehr, ailədaxili məhrəm mövzular və s. xüsuslar İslami qaydalara görə ələ alınır. Cəmiyyətimizin bu istiqamətdəki ehtiyacları nəzərə alınmış, aktual məsələlərə cavablar kitabda öz əksini tapmışdır.

DEYİNGƏN QIZ

Hər şeydən şikayət edən bir qız var idi. Həyatın dözülməz olduğunu düşünürdü. Mübarizə aparmaqdan yorulmuşdu. Bir problem qurtarmamış başqası ilə üzləşirdi. Atası qızının bu halını görüb ona dərs vermək qərarına gəldi. Bir gün qızını mətbəxə apardı. Üç qab götürüb su ilə doldurdu və ocağın üzərinə qoydu. Su qaynamağa başlayanda birinə kök, o birinə yumurta, üçüncüsünə isə qəhvə tumları qoydu. Qızına bir kəlmə də demədən gözləməyə başladı. Qızı heç bir şey başa düşmədiyi üçün sakitcə baxır və bu işin nə ilə qurtaracağını bilmək istəyirdi. Ancaq o qədər səbirsiz idi ki, bir az keçməmiş sual verməyə başladı. Atası dinmirdi. İyirmi dəqiqə sonra ata qabların altını söndürdü. Əvvəl kökü çıxarıb bir qaba qoydu. Sonra yumurtanı çıxartdı. Nəhayət üçüncü qabdakı qəhvəni götürüb bir fincana tökdü. Üzünü qızına tutub soruşdu: “Nə görürsən?” “Yerkökü, yumurta, qəhvə” -deyə qızı saymazyana cavab verdi. Atası: “Daha yaxından bax,” -dedi və əlavə etdi: “Kökə toxun.” Qız deyiləni etdi. Kök yumşalmışdı. Atası indi də yumurtaya baxmasını söylədi. Yumurtanın qabığı əvvəlkindən də bərk idi. Ən sonda qızına dedi: “İndi də qəhvənin dadına bax.” Qız qəhvədən bir qurtum aldı, çox gözəl dadı vardı. Qızın üzünə xoş təbəssüm yayıldı. Amma yenə də heç nə başa düşməmişdi. Bütün bunların nə demək olduğunu soruşdu. Atası belə izah etdi:

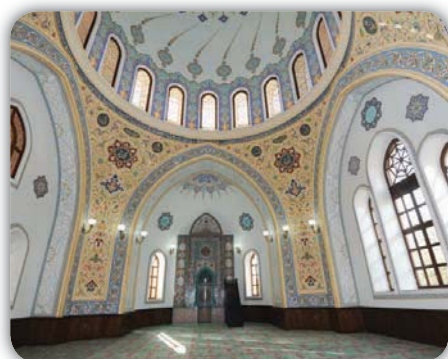
Kök, yumurta və qəhvə. Hər üçünün başına eyni hadisə gəldi. Ancaq hər birinin də münasibəti başqa idi. Kök əvvəlcə bərk, güclü və amansız görünsə də, qaynar suyun içərisində yumşaldı, gücdən düşdü. Yumurta isə zərif idi. Nazik qabığı ilə içindəki mayeni qoruyurdu. Ancaq qaynar suda qatılaşdı. Amma qəhvə tamamilə başqa idi. Qaynar suda həm özü dəyişdi, həm də suyu dəyişdirdi. Sən bunlardan hansısan? Həyatda bir problemlə qarşılaşdıqda necə “münasibət” göstərəcəksən? Kök kimi yumşalıb əziləcəksənmi, yumurta kimi qatılaşacaqsan, yoxsa qəhvə kimi başına gələn bir hadisənin həyatına yeni bir dad verməsinə çalışacaqsan?

Qız artıq atasının nə demək istədiyini başa düşmüşdü...

BAKIDAKI ƏJDƏRBƏY MƏSCİDİ ƏSASLI TƏMİR VƏ YENİDƏNQURMADAN SONRA İSTİFADƏYƏ VERİLDİ

Dekabrın 22-də Bakıdakı Əjdərbəy məscidi əsaslı təmir və yenidənqurmada sonra istifadəyə verilmişdir. Məscidin açılış mərasimində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva da iştirak etmişlər.

Dövlətimizin başçısı və xanımı məscidin təmirindən əvvəlki və sonrakı vəziyyətini əks etdirən fotostendə baxdılar. Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin sədri Şeyxülislam Allahşükür Paşazadə Azərbaycan Prezidentinə və xanımına məsciddə görülmüş işlər barədə məlumat verdi. Bildirildi ki, 2010-cu ildə dövlət başçısı müsəlmanların birliyinin rəmzi kimi ilk vaxtlar "İttifaq" məscidi adı ilə tanınan bu məbədin bərpa ilə əlaqədar tədbirlər haqqında sərəncam imzalamışdır. Bu sərəncama əsasən, məsciddə yenidənqurma işlərinin yüksək keyfiyyətlə, Azərbaycanın çoxəsrlik milli memarlıq irsi ənənələrinə uyğun şəkildə aparılması üçün dövlət büdcəsində Prezidentin ehtiyat fondundan vəsait ayrılmışdır. Xalq arasında "Göy məscid" kimi də tanınan və Bakının memarlıq incilərindən sayılan bu məbəd əvvəllər 400 nəfərin ibadəti üçün nəzərdə tutulmuşdu. Ancaq Azərbaycan müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra məscidə gələnlərin sayı xeyli artdığından ərazidə böyük sıxlıq yaranırdı. Buna görə də məsciddə təmir-bərpa ilə yanaşı, genişləndirmə işlərinə də zərurət yaranmışdı. Məhz milli-mənəvi dəyərlərimizə xüsusi diqqət və qayğı göstərən Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə bu tarixi abidəyə yeni həyat verildi. Əjdərbəy məscidində aparılan bərpa və genişləndirmə tədbirlərini daim diqqətdə saxlayan dövlətimizin başçısı mütəmadi olaraq tikinti işlərinin gedişi ilə tanış olmuş, tapşırıq və tövsiyələrini vermişdir. Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin sədri Şeyxülislam Allahşükür Paşazadə Əjdərbəy məscidinin yenidən qurularaq istifadəyə verilməsinə göstərdiyi dəstəyə görə Prezident İlham Əliyevə minnətdarlığını bildirdi.

Görülən işləri yüksək qiymətləndirən Prezident İlham Əliyev Qafqaz Xalqları Ali Dini Şurasının üzvləri ilə görüşdü. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Şura üzvlərini salamlayaraq dedi:

- Bu gün, bizim hamımız üçün əlamətdar bir gündə – Əjdərbəy məscidinin fəaliyyətinin bərpa olunduğu gündə birlikdə olmaq ikiqat xoşdur. Sağ olun ki, gəlmisiniz. Bizim ziyarətgahların bərpa edilməsi fəaliyyətimizin ən mühüm istiqamətlərindən biri, mənəvi borcumuzdur...

Bakı İslam Universitetinin rektoru Hacı Sabir Həsənlı Qafqaz Xalqları Ali Dini Şurasının üzvlərinin Azərbaycan Prezidentinə müraciətini oxudu.

Əjdərbəy məscidinin açılışına həsr olunmuş mərasim Quran ayəsinin oxunması ilə başladı. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev mərasimdə çıxış edərək ürək sözlərini dilə gətirdi.

Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin sədri bundan sonra da ölkəmizdə İslam dininin, onun yüksək əxlaqi məziyyətlərinin və bütövlükdə milli-mənəvi dəyərlərimizin inkişaf etdirilməsi üçün görülmə tədbirlərin davamlı olacağına əminliyini bildirdi. Şeyxülislam Allahşükür Paşazadə tədbirdə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə müqəddəs Qurani-Kərim hədiyyə etdi.

GƏNCLİYƏ YARDIM FONDU “YAXŞILARIN YAXŞISI” SEÇİLDİ

Dekabrın 20-də “Kempinski Badamdar” Hotelində Bakı Şəhər Gənclər və İdman Baş İdarəsi (BŞGİBİ) tərəfindən cari ilin yekunlarına dair “Yaxşılardan yaxşısı-2011” mükafatının təqdimatı mərasimi keçirilmişdir. Gəncliyə Yardım Fondu gənclər arasında keçirilən tədbirlərin təşkilatçılığına görə “Yaxşılardan yaxşısı-2011” mükafatına layiq görülmüşdür. Mükafatı Gənclər və İdman nazirinin müavini İntiqam Babayev Gəncliyə Yardım Fondunun vitse-prezidenti Salman Əliyevə təqdim edib. Mərasim Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səsləndikdən sonra açıq elan

olunmuşdur. Tədbirdə gənclər və idman nazirinin müavini İntiqam Babayev və Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti başçısının müavini Fədumə Hüseynova cari ilin Baş İdarə üçün uğurlu olduğunu demişlər. Bildirmişlər ki, Azərbaycanda gənclər sahəsində geridə qoyduğumuz ildə böyük uğurlar əldə olunmuş, ölkəmiz 40 mütəbər turnirə ev sahibliyi etmiş və idmançılarımız 700-dən çox medal qazanmışlar. Nətiqələr ölkə başçısı İlham Əliyevin Sərəncamı ilə təsdiqlənmiş “Azərbaycan gəncliyi 2011-2015-ci illərdə” Dövlət Proqramının əhəmiyyətini yüksək qiymətləndirmişlər. Sonra il ərzində gənclər və idman sahəsində fərqlənmiş bir qrup fəal gənc, idmançılar, qeyri-hökumət təşkilatları, tələbə gənclər təşkilatları, kütləvi informasiya vasitələrinin nümayəndələri, rayon Gənclər və İdman İdarələri, federasiyalar “Yaxşılardan yaxşısı-2011” mükafatı və diplomları ilə təltif olunmuşlar.

Tədbir konsert proqramı ilə davam etmişdir.

İKGF-NİN İDARƏ HEYƏTİ FRANSAYA ETİRAZ ETDİ

Avropanın “demokratiya beşiyi” adlandırılan Fransa hökumətinin insan haqlarını kobud şəkildə pozaraq qəbul etdiyi qondarma “erməni soyqırımı”nın inkar edilməsini cinayət sayan 22 dekabr tarixli qərarı Azərbaycan və Türkiyə başda olmaqla dünya dövlətlərinin rəsmi və qeyri-rəsmi quruluşları tərəfindən birmənalı şəkildə qınandı. Hətta Avropa ölkələrindən də etiraz cavabı alan bu qərara ilk quruluşunu Bakıda gerçəkləşdirən İslam Konfransı Gənclər Forumu da öz sərt bəyanatını verdi. Sözügedən həmin bəyanatını sizə təqdim edirik.

Fransa parlamentinin “erməni soyqırımı”nı inkarının cəzalandırılması barədə qərarı ilə bağlı İslam Konfransı Gənclər Forumu İdarə Heyəti bəyanat verib. Bəyanatda deyilir: Fransa parlamentinin 22 dekabr tarixdə sözdə “erməni soyqırımının” inkarı”nı cinayət hesab etməsi barədə çıxardığı ədalətsiz, beynəlxalq və düşüncə azadlığı normalarına zidd olan qərar son dərəcədə təəssüfləndiricidir. Heç bir beynəlxalq hüquq mexanizmi tərəfindən sübut olunmamış və yalnız bir qrup tarixçinin irəli sürdüyü nəzəriyyəni hərbi cinayətlərlə eyni müstəviyə qaldıraraq məhkəməsiz cinayət elan etmək hüquqi olaraq absurd qərardır. Tarix yazarları ilə hərbi məhkəmələri səhv salmaq qədər anlayışsızlıqdır. Qanunun Fransanın iqtidar partiyası tərəfindən irəli sürülməsi və qəbul edilməsində parlament üzvlərinin 10% iştirak etməsi bu qərarın ümumi Fransa dövlətinin mövqeyindən daha çox, Sarkozi hökumətinin Fransaya son illərdə təhmil etdiyi insan azadlıqlarının sıxışdırılması siyasətinin bir parçası, örnək olaraq isə süni surətdə son illər Fransada qızıqdırılan islamafobiyanın və qəbul etdirilən islamafobik və irqçi təşəbbüslərin növbəti təzahürüdür. ...Nəhayət, özünü ədalət və “insanlığa qarşı” cinayətləri cəzalandırma carçısı kimi təqdim edən Fransa iqtidarı bu səyində də səmimi olmayıb, ayrı-seçkilik mövqeyindən çıxış etdiyini, qərarın daxili siyasi məqsədlər güddüyünü nümayiş etdirməkdədir. Belə olmasaydı, bir əsr əvvəlki hadisələrə bu qədər canfəşanlıq göstərən Fransa parlamenti üzvləri həmin ermənilərin 20 il əvvəl azərbaycanlılara qarşı törətdiyi, faktlar və sənədlərlə sübut olunan Xocalı qətləmini kimi cinayəti görməməzliyə vurmazdılar.

Qeyd olunanları nəzərə alaraq, İKGF İdarə Heyəti:

1. Fransa Senatını - parlamentin qəbul etdiyi və ilk növbədə Fransanın bəyan etdiyi akademik düşüncə və söz azadlığı dəyərlərinə zidd olan, Avropa ilə müsəlman dünyası arasında yeni etimadsızlıq dalğası yaradacaq bu qərarı rədd etməyə çağırır;
2. İslam Əməkdaşlıq Təşkilatını öz üzv ölkələrinə müraciət edərək Avropa Birliyinə və konkret Fransa hökumətinə diplomatik kanallarla qurumun üzvü olan qardaş ölkəsinə qarşı yönələn bu ədalətsiz addıma qarşı cavabsız qalmamağa çağırmağa və Fransa iqtidarına prinsipial mövqeyini bildirməyə dəvət edir;
3. İKGF üzv təşkilatlarına, Avropada yaşayan müsəlman icmaları və ədalət və söz azadlığı dəyərləri uğrunda çalışan bütün qurumlara və fərdlərə müraciət edərək bu qərarı qanunun yol verdiyi bütün dinc yollarla protest etməyə və Senatda qəbulunun qarşısını almağa nail olmağa çağırır.

tuwa

HICABLI QADIN
GEYİMLƏRİNDƏ
BOL ÇEŞİD VƏ
İNANILMAZ UCUZLUQ

**MANTO
TUNİK
KOSTYUM
YUBKA
ŞALVAR
KOFTA
HICAB**

İRFAN ABUNƏÇİLƏRİNƏ
ƏLAVƏ ENDİRİMLƏR
NƏZƏRDƏ TUTULUR

LÖKBATAN
Ünvan: BİNƏ BAZARI,
Sıra 7A, korpus 3,
mağaza: 28 - 29 (id)
Tel: (+994 55) 208 72 55
(+994 12) 408 4043

**Eyni ünvanda
yeni dizaynda**

